

Fénixcon 2014 ve znamení restartu!

Na začátku prosince se příznivci fantastiky včetně množství spisovatelů, překladatelů, nakladatelů a redaktorů sjelo už po třicáté na con do jihomoravské metropole Brna. Pořadatelé si pro ně jako každý rok připravili zajímavé přednášky, knižní křty, besedy, ale především jako vždy skvělou společnost, která je pro mnohé tím pravým důvodem pro předvánoční setkání. Loňský Fénixcon se nesl ve znamení restartu, kterých si domácí fantastika zažila v posledních letech víc než dost. Co všechno se dá restartovat? Čas, člověk, časopis, operační systém i život, jak zaznělo v pořadech. Čtenáře XB-1 určitě budou zajímat především novinky z besedy s redakcí časopisu, kterých nebylo málo...

Jan Šimůnek představil restart z medicínského hlediska u různých orgánů a soustav. Dokud četl převážně z poznámek, šlo o sice zajímavý, ale nepříliš překvapivý či poutavý výčet – jakmile se ovšem pustil do vod historek z medicínské praxe, bylo nemožné se od jeho vyprávění odtrhnout. Edita Dufková tentokrát přednášela o časových smyčkách, které mají k tématu restartu tak blízko, jak si jen dovedete představit. Šlo o zábavný pořad zaměřený na různé typy smyček včetně příkladů ze science fiction a paradoxy z nich plynoucí, ale zklamalo mě, že klouzal spíš po povrchu a neponořil se do toho, jak by představené smyčky (ne)mohly být v principu možné. Autorka a překladatelka Daniela Mičanová ve své sobotní přednášce představila egyptské umění balzamování a nejslavnější skutečné i fiktivní mumie. Jak skutečná historie, tak vývoj mumii v kinematografii a literatuře byly pro fanouška fantastiky velmi

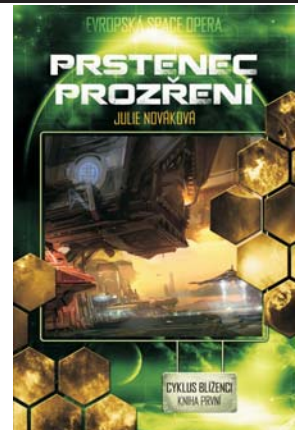
zajímavé. Následovala beseda s redakcí XB-1 zastoupenou Vladem Říšou a Martinem Šustem, kteří prozradili, že příští rok se po překonání všemožných nástrah byrokracie můžeme konečně těšit na probuzení klubu přátel XB-1 a různé výhody pro jeho členy, zkušební podcasty některých povídek a na hned dvě jubilejní čísla, která nepřinesou pouze vítězné kratší práce z loňských cen Hugo, ale podíváme se i na mnohem starší kousky.

Je těžší restartovat Windows, nebo začít psát knihu? Tak zněl titul besedy se spisovatelem v rámci line literárního workshopu, kterou vede Jiřina Vorlová. O restartech vlastních prací (reedicích i přepisování či rozšiřování) i spisovatelském řemeslu jako takovém promluvil autoři František Novotný, Leonard Medek, Jiří Walker Procházka, Klára Smolíková, Tereza Matoušková a má maličkost. Odtamtud jsem spěchala na pořad Dušana Majera, který si připravil přednášku o možnostech života v naší sluneční soustavě, ale ač přednášel velmi pěkně a přehledně, nedotkl se prakticky žádných zajímavostí, spíše udělal zběžnou prohlídku ve stylu letem světem naší soustavou, aniž by zmínil například celé dva týdny před conem publikovanou studii složení marsovských meteoritů, které ukazovalo na existenci komplexní organiky na Marsu (což nám nedlouho po conu dosvědčila i *Curiosity*). A zcela opomenout Saturnův měsíc Enceladus na přednášce o místech, kde by v naší soustavě mohl dříve, nyní či v budoucnu vzniknout život, je opravdové faux pas.

pokračování na str. 8

OBSAH

Fénixcon 2014 ve znamení restartu!	1	PAF aneb Přebor Autorů Fantastiky	19
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	PAF 2014 (pořadí)	20
Hvězdný bulvár	3	Jak čistě zní Ryanova Píseň krve?	21
Spousta podivností	6	Neúprosný střet kultur	22
Turingův test na PragoFFestu	8	Civilizační šok²	23
Na začátku nového věku	9	Moudrost vědy a sf+f	26
Je libo grilovaného vetřelce	12	Časem s vědou – leden	27
Mazurské legendy	13	Sokratův omyl	28
PŘÍPAD STALIN	14	Časem s vědou – únor	29
Píseň o kosmických hrdinech	15	Skleněný strop rodu Homo	30
Zvěrolékařova zvěrstva pro zvědavé	16	Birdman. O muži, který nechtěl jít cestou toho nejmenšího odporu	31
Julie Nováková: Neúnavný žánrový Blíženeček	17	Duelový opus završen!	32

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Do nového roku vítáme několik nových předplatitelů našeho časopisu, je to prima pocit, když nás jen neubývá a stále je tu pár stovek čtenářů, kterým nejde jen o novinky včerejšího dne, ale třeba i měsíc počkají na ne úplně aktuální, ale zato trochu důležitější informace o dění na naší SF /F scéně. Bohužel i naše realita občas osciluje mezi SF a hororem a tak hlavně v rubrikách typu Odposlechnuto najdete i narážky na náš reálný neliterární život a svět, doufám, že vás to neotravuje, obvykle tím vyplňuji prostor, kam by se nevešla ani ta nejmenší anotace. Dělán to v nejlepší tradici fanzinů, tenkrát bychom tiskli i na ořízce, kdyby to šlo a kdybychom nějakou měli.

PěCé se nám polámalo, mnoho škody nadělalo, udělalo báb a proto tento IK dostáváte ještě později než jindy, není to tak, že bych letošní číslo jedna zdržoval, dokud nepošlete předplatné, ale pokud jste to tak pochopili a předplatné poukázali, tak se dobře stalo a redakce vám děkuje :-)

Za další zdržení si mohu trochu sám, Petra Slováková se na webu XB-1 pustila do CKČ. Promýšlení, v čem by mohla mít pravdu a o čem svědčí podobné texty, mě přimělo k napsání článku o fungování CKČ, najdete jej na straně 6. Stál mě asi víc času, než si problém zaslouží, ale pokud alespoň několika autorům CKČ pomůže vzít si z hodnocení poroty něco pro své psaní, tak to snad nebyl ztracený čas.

Opět vycházíme jako dvojčíslo, takže máte dvojnásobný nášup vědy a další pokračování seriálu Martina Gilara o životě v USA. Vrcholem (dvoj)čísla asi bude velká recenze, kde Miloš Ferko rozebírá poslední díl Kronik české science fiction Ivana Adamoviče. O filmovou rubriku se tentokrát postaral Ivo Fencl, o reportáže Julie Nováková. Velký prostor věnujeme anketě PAF, užitečné hlavně tím, že na jednom místě najdete autory, kteří se v daném roce snaží uspět v mnoha probíhajících soutěžích, tentokrát je suchý výčet doplněn o rozhovory s třemi nejúspěšnějšími.

Předplatné IK a jak jej poslat na to jediné a správné místo

Již druhý rok činí předplatné 300 Kč a stejnou dobu lze zaplatit přes konto u Fio banky, které má tu výhodu, že bez poplatků umožňuje poslat peníze i slovenským předplatitelům. Takže pro platbu z ČR používejte číslo konta: **2700397108/2010** a pro platbu ze SR **2700397108/8330** (platbu zadejte jako vnitrostátní převod).

Na toto konto tedy, pokud jste tak již neučinili jinak, pošlete tři sta korun (číslo 300 Kč, respektive 12 euro, nebo podle momentálního kurzu), nebo můžete předplatné poslat složenkou na **mé jméno** a adresu redakce (je v tiráži :-).

Posíláte-li předplatné na konto, ale přes Českou poštu, upozorněte na to i mailem, mnohdy je identifikace plátce prakticky nemožná.

Zdeněk Rampas

Nominace Ludvík / Mlok za loňský rok

Mlok:

J. Vorlová (SF Workshop) nominuje **Richarda Podaného** za jeho celoživotní propagaci SF, zejména pak za organizaci Akademie SFFH, překladatelskou činnost a přednášky na conech.

Z. Rampas (SFK BC) nominuje **Martina Šusta** za zpřístupňování světové SF českým a slovenským fanouškům, za práci pro lkarii a XB-1 a za vedení webového portálu XB-1.

Ludvík:

J. Vorlová za SFK Atair nominuje **Ivana Adamoviče** za dokončení Kronik české SF.

Z. Rampas za SFK BC nominuje **Julii Novákovou** za propagaci české SF ve světě (vítezství v ClarkesWorld), recenzentskou a reportážní práci pro XB-1 a další časopisy.

Jiřina Vorlová

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 1-2/2015 (296)

Adresa redakce:

INTERKOM

Letecká 6,
161 00 Praha 6,
Česká republika

e-mail: zrampas@gmail.com
<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor:

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka:

Kristýna Benediktová

Redakční kruh:

Richard Klíčnik a Michaela

Autoři tohoto čísla:

MD, Tisková mluvčí PAF
Ivo Fencl, Miloš Ferko,
Martin Gilar, Zuzana Hloušková,
František Houdek, Roman Lipčík,
Pavel Mandys, Vladimír Němec,
Julie Nováková, František Novotný,
Petra Slováková, Martin Šust,
Zdeněk Rampas, Václav
Vágenknecht, Jiřina Vorlová

Sponzoři tohoto čísla

Daniela Kovářová
Jiří Doležal
Jiří Grunt

Vychází nepravidelně.
Uzávěrka tohoto čísla
byla dne 22. 2. 2015

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze
© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Strange a Norrell skvělí i na druhé čtení. Jen ještě o kus smutnější a ještě o chlupek pomalejší. **Satai / twitter**

Halík nechápe, že úctu moudrých si třeba získat a úcta zlych a pitomých je bezcenná. „Úcta“ k ostatním bez přívlastků není žádný úhelný šutr. **Satai / twitter**

Tunely mám ráda, jsou to takové komíny naležato. **Sargo**

Never more

Nové literární odbory (které zatím zastupují třicet literátů) požadují odvod procenta z každé prodané knihy do speciálního Státního fondu literatury, jenž by měl poskytovat granty literárním časopisům i spisovatelům a provozovat Literární dům. Spisovatelé rozhodují o grantech pro jiné spisovatele, to jistě není obldný střed zájmů, že? A na granty pro časopisy jistě dohlédne šéfredaktor jednoho z nich. **Viktor Janiš / Reflex**

Neokonzervatívec je liberál, kterému začaly dospívat dcery. **Michael Novak**

◆ ◆ ◆

● 31. prosince 2014 / 1. ledna 2015 vyrážím na silvestrovský večírek hned po obědě. Sargo má volno od dětí, Jára je s nimi na horách, tak chce využít herní odpoledne u Klímových a já se svezu s ní. Dorazili jsme krátce po druhé a začalo seznamování s

Dugeon Lords

Vládcí pozemí

Počet hráčů: 2-4

Doporučený věk: od 12 let

Délka hry: 90-120 minut.

Autor: Vlád'a Chvátil

Rok vydání: 2009

V pět hodin byla pravidla zhruba vysvětlena (včetně pře-
hrání zásadních situací) a mohl

začít skutečný turnaj. Naštěstí bylo hráčů dost a tak jsme s Vil-
mou popijeli medovinu a čekali na další hosty. Já jako obvykle
donesl na ukázkou pár knih, velký úspěch měl hlavně komiks o
Dobrodružství Mořských vlků z Ohníčku, na kterém jsem
v sedmdesátých letech vyrůstal. Už nevím, v jakém pořadí
jsme se sešli, najednou tu byli Tiší Čermákové, Honza Vaněk
jr. se spoustou luxusních dobrot (namátkou clotted cream
s Cointreau) a Líbou, Milena s Viktorem, Viktor bez Haničky,
Lada Hazaiová, Andrea a David, Bidlo, než odešly děti pařit ji-
nam se sobě věkem bližšími, bylo nás právě dvacet (takže
vlastně v rodinném kruhu).

Před půlnocí zavolal ze Slovenska Jolaně Dáreček a předali
jsme si mezinárodní pozdravy a byla půlnoc. Po přípitku na te-
rase a hodinovém vzpomínání na fakt, že je další rok pryč,
jsme se se Sargo vydali na západ (Prahy). Protože to bylo vy-
půjčeným autem bez navigace, vyřešila to Sargo přilepením
mobilu ke hřbetu ruky, občas jsme sice zahuli o křižovatku
dál, než navigace navrhovala, ale před třetí jsme si mohli do-
přát první spánek roku.

● 6. ledna jdu na křest knihy Hany Píchové Případ Stalin v Lite-
rární kavárně v Řetězové ulici, autorka zajímavě líčila, jak
z USA s pomocí přátel a spolupracovníků na dálku propátráva-
la československé archivy a jakým překvapením a radostí bylo
objevení pamětníka a přímého účastníka stavby pomníku Jo-
sefa Klimeše. Víc o knize na straně 14.

● 7. ledna vyrazila parta muslimských aktivistů redakci fran-
couzského levicového (trochu anarchistického, trochu komu-
nistického) listu Charlie Hebdo (a jejich pomocník se činil
v židovském obchodě). Trochu mi to nejdřív nešlo dohromady,
levice si s muslimy obvykle dobře rozumí (kdo by volil její poli-
tiky, kdyby část společnosti nebyla chudá a deprimovaná, a
když zlomyslné obyvatelstvo navzdory vládě a její sociální a
vzdělávací politice prosperuje a bohatne, je třeba chudáky im-
portovat), ale mládenci možná nebyli dost informovaní nebo
nešlo o tu správnou moderní levici. Jak jsem vyrozuměl, Char-
lie Hebdo zesměšňoval každou autoritu a nedokázal pochopit,

že by v případě Alláha a jeho proroka a jeho vykladačů měl
udělat výjimku. Redaktoři se měli podívat do Švédska, kde již
tamní soudruzi implementují zákony zakazující kritiku imigrace
a islámu.

Importéři muslimů a islámu hned začali masakr odsuzovat
a vysvětlovat, že vraždy v Paříži nemají oporu v islámu/korá-
nu. Nedovedu si tuhle argumentaci vyložit jinak, než že kdyby
tu oporu měly, že by bylo vše v pořádku a dotyční by věc
schvalovali. Mám za to, že by nikdo nechtěl žít v ulici vedle lidí,
kteří jsou schopni zabít své děti nebo nás, ale naštěstí to vět-
šinou neudělají, protože pro to nenašli oporu ve svých svatých

textech. Donedávna jsem měl za to, že k tomu, aby moji spoluobčané věděli, že není správné zabíjet bližní, nepotřebují teologické rozklady.

● **8. ledna** zajdu v rámci novoročního navštěvování k Miloši Uličnému. Prohlédl jsem si jeho sbírku vydání a překladů románu Don Quijote de la Mancha a dostal jsem od něj knihu o ztraceném překladu Máje do němčiny od zapomenutého vlastence Rambouska, která na nejbližším večírku docela zaujala.

Pak se vydám ke Kruhu, kde jsem vzbudil docela zájem o knihu Případ Stalin, krom fotek i poezií, některé Kunderovy verše opravdu dosahovaly vogonské kvality.

Vedle Franty Novotného a Jiřiny Vorlové dorazili i Vláďa Němec a Honza Kovanic, pro které jsem donesl Interkomy. Později přišla i Jana Rečková a Honza také rozsvítil svíčku na památku posledních obětí islámského teroru.

● **10. ledna** jsem oslavil prodej 300. e-knihy Křížníku Thor.

● **11. ledna** v Paříži probíhá manifestace solidarity. Možná největší od roku 1935. A jistě stejně platná a účinná jako tehdy.

● **12. ledna** poprvé v tomto roce v RUR, tedy Časlavské, vyšla nová XB-1 a docela mě potěšila, jednak výběrem povídek a pak hodnocením knižní produkce, tedy spíš odvahou dát něčemu dva body z pěti. (Později se mi Vlado Říša svěřil, že mu od nakladatelů chodí neoushlné až rozložené dopisy...)

● **14. ledna** podnikám pravidelnou čtvrtletní cestu na Rajskou zahradu, trochu se mě dotklo, když jsem zjistil, že se můj doktor přestěhoval a nikdo mi nedal vědět, najdu si tedy něco na Praze 6.

● **19. ledna** zařizují rezervaci místa a času pro letošní Akademii a smlouvu s novou distribucí na IK.

● **21. ledna** jsem zvažoval, zda se vydat na 20. literární večer Slova mají křídla, zvláště potom, co mi volal Miloš Uličný, že i jeho dostala ta zuřící epidemie. Nakonec jsem šel, je třeba domluvit květnový pořad o SF. Cestou jsem potkal Inku Hanušovou, která tam také mířila, neboť její vzdálenější příbuzná Irena Topinková přečte své básně, o nichž říká, že jí pomáhají „nebýt němá“. Dalšími hosty byli veršující právník z Plzně Jakub Fišer, a vzhledem k tomu, že šlo o dvacátý, jubilejní literární večer, pár ukázek ze své tvorby přečetli i organizátoři a moderátoři Slova, která mají křídla básník Dušan Spáčil a prozaik Lubor Falteisek. O hudbu se tentokrát postarala známá písničkářská dvojice z jihu Čech, Pavlína Jišová a Adéla Jonášová, jinak matka a dcera a jejich host, bard z Frýdku-Místku René Souček, který mi z celého večera připadl nejlepší 😊

● **22. ledna** jsem ke Kruhu vzal Dobrodružství mořských vlků a ukazoval je Honzovi Pavlíkovi a Richardu Šustovi. Honza je stále znal skoro z paměti, Richard pravil, že v ten čas už četl komiks pro dorostence a Vlci byli čtení pro děti. Od Honzy Pavlíka

jsem se dověděl, jak se stalo, že Ivana Mílová (Szalaiová) byla jeden večer na Legii.info nejvyhledávanější osobou. Zemřela a někdo na FB nalinkoval Legii ke zprávě o ní.

● **22. ledna** jsem cestou k novému felčarovi objevil v Bubeněšské Výběrové knihkupectví, kde by se daly pořádat menší křty a podobné příležitosti. Asi je nějak spojený s Garamondem, ale měli tam i Mycelium, takže asi vybírají dobře.

● **23. ledna** pořádáme chřípkám navzdory na Vydrovce vzdorověček. Ukázalo se, že jsme s Edou Ekem jr. ko-oslavenci, on slavil narozeniny a já svátek, a až on bude mít svátek, já si připíšu další rok. Vedle nás oslavenců chřípková epidemie nedokázala zastavit Martina Marečka s chotí, Jolanu, Danu a Honzu z Tichých Čermáků, Sargo a Járu Míkovcovi, Šárku Nováko-

vou a Marka, Milenu a Viktora (se svou Alžbětkou), takže zase asi 21 povídalek. Probírané knihy: ZOOOM 2 a 3, Případ Stalin, Kniha o nové fyzice od Jiřího Horáka (základy teorie kvantové gravitace). Martinovi, který tuto podivnou vědu studoval, to přišlo jako čistá patafyzika 😊

● **24. ledna** rozesílám zbytek dopisů členům Akademie, Gmail vždy tak u poloviny selže, ještě že o tom alespoň pošle hlášení. V CKČ dočítám kategorii Krátké povídky, a je prudec lepší než mikro.

● **26. ledna** RUR, jen já s Filipem, tak mi alespoň nadiktoval své návrhy na počiny.

● **28. ledna** v KJV Leonard „dlouhá zámka“ Medek vzpomíná na své autorské začátky, na Arthura Lattenberga ze Štemberka, Netopejra (když se o něm zmínil, zrovna mi Karel zavolal kvůli fontům), na nadšence Maška a jeho fanziny Ghůl a Fantasy Journal. Musím to z Leonarda vydolovat písemně.

● **30. ledna** VUMScon, malé setkání starých přátel z původního SF klubu BC (kdy jsme všichni byli zaměstnáni ve Výzkumném ústavu matematických strojů Vokovice). Bohužel Láďa Dvořák musel na setkání s nějakým duchovním vůdcem, ale i jen s Hraničkovými a Petrem a Inkou Hanušovými to byl skvělý večer.

● **31. ledna** s Michaelou jedeme na FF, zastavili jsme se na Staroměstském náměstí, kde se formoval průvod na protest proti islamizaci. Zaslechli jsme projev Tomio Okamury, buď si ho nechal napsat, nebo alespoň zkontrolovat, protože to proti jeho obvyklým rétorickým pokusům mělo hlavu a patu, v podstatě se dalo souhlasit s každou jeho větou, a pokud by člověk nutně musel najít nějaké výhrady, šlo by o nepodstatné věci, dané potřebami populismu.

Jsem zvědav, co tomu řekne Honza Macháček, tedy pokud jej poslouchal, stál stranou v hloučku multi-kulti-sluníčkářů.

Protože jsme se zřekli dalších projevů, dorazili jsme na FF už krátce po jedné, takže jsem stihl ještě podstatnou část přednášky Petra Zacha o neurobuddhismu. Protože místo pořadu o možnosti porozumění mimozemšťanům Edity Dufkové Bromové se ve třídě objevila Zira s povídáním o fanfiction, měl jsem čas navštívit Komárovo knihkupectví v přízemí, kde jsem narazil i na Toma Štipského. (Edita, jak jsem se pak dověděl od Cyrila, byla ochraptělá a netroufla si přednášet, přestože se i s Benikou ve vaku na chvíli okolo druhé na FF ukázala).

A po letech jsem tam potkal i Dominiku „Vortavor“ Medovou, stále se pohybuje ve fandomu, jen se dala k trekyšům :-)

Ve tři hodiny Michaela vyrazila na Budoucnost pilotované kosmonautiky Dušana Majera, zjevně ji to nadchlo, večer do pozdních hodil browsila stránky Kosmonautix.cz a já jsem zašel na Johansonovu fundovanou přednášku Holmes v Čechách. Ve třídě bylo příjemně prázdné, ale i pět posluchačů lepších

než žádný. V první hodině přednášky jsem se dověděl o vydávání SH za Rakouska a první republiky až do současnosti a pak se věnoval holmesovským pastišům, od Lelíčka ve službách SH přes Rudolfa Čechuru až k Iljovi Hurníkovi. Pak byly 4 a já musel pořad opustit, snad si to J. nevyložil špatně. Chtěl jsem vidět pořad o vynálezci Alvovi, což jsou mně až do šestnácté hodiny toho dne neznámé večerničky z pera Kláry Smolíkové, které navíc s pomocí JWP převedla do knižní podoby, zatímco M. sledovala přednášku o české fantasy od Jixipen. Po Alvovi jsem ještě s Klárou, JWP a Draki probírali poměry v ČT a Případ pro exorcistu zvláště. Všichni přítomní se zařikali, že by Hřebejkovi svůj námět nedali ani za zlaté prase. Pak jsem chvíli vybíral předplatné Interkomu a byl čas zajít na přednášku Julie Novákové Paranoidní optimisté o nejčastějších chybách vědců.

A to bylo vše, dobrého pomálu, vlastně jsme ještě na odchodu potkali Ellie Velinskou s malou Johankou.

● **2. února** zemřel v ranních hodinách ve věku 63 let Pavel Medek, významný překladatel z angličtiny, který proslul společně se svým bratrem Vladimírem Medkem nápaditými překlady sedmidílné sagy Harryho Pottera. Při své plí stačil přeložit více než stovku knih, z nichž vyniká překlad povídky Raymonda Chandlera Vyděrači nestřelí, jímž uzavřel kompletní vydání díla tohoto klasika drsné školy v češtině, a dále množství knih z žánru science fiction a fantasy (Poul Anderson, Henry Kuttner, Robert Bloch, A. E. van Vogt, Lloyd Alexander a desítky dalších a hlavně Dveře do léta Roberta Heinleina).

● **4. února** se chystám na křest Noci v Mejdlovarně, když tu mi spadne počítač. V Týnské literární kavárně se sešla spousta lidí, Bernie od Kristin, Eviny žačky, které byly na prvním křtu spojeném s narozeninami (Beránková a Beránková :-), Honza Vaněk jr. s Líbou, Geňa s Hankou, Libor Falteisek a spousta asi feministek. Krobotová četla dvě ukázky, asi je moc nenastudovala, místo Zbabělev četla důsledně Zabělev :-). Jak to u Evy bývá, poměr žen a mužů byl asi čtyři ku jedné, celkem nás tam bylo kousek pod čtyřicet, salonek byl tak pro 25 lidí :-)

Až na pomyslení co je s PC jsem si to docela užíval. Na druhou stranu jsem tím pádem nevěnoval pozornost zmatené Petře Slovákové, která ten den uveřejnila svou filipiku proti Mlokoví a CKČ, jako by toho nestačilo, a ušetřil si rozčilování.

● **5. února** si jdu postěžovat ke Kruhu, ukázala se tu Jana Šouřlová, Franta Novotný odjíždí na oceán 23. dubna, když si to napíšu sem, snad to zase nezapomenu.

● **9. února** v Čáslavské s Filipem probíráme sedmikilové dějiny komiksu, které má na pultě, já ale nejsem nejlepší společník, PC stále není ve formě a náhradní neposkytuje komfort, za kterého jsem schopen alespoň několik hodin denně produktivně pracovat.

● **12. února** schůzka s Petrem Svoreněm odpadá pro choroby, ale uvidíme se v březnu, jednou to vyjít musí.

● **13. února** je pátek, takže se zase schází Plzeňáci, a protože není přestupný rok, bude se to opakovat i v březnu. Já tentokrát zůstal doma, tedy s krátkou cestou do Arga, když jsem se vrátil, našel jsem ve schránce smlouvu na antologii, kterou pro Argo chystám.

Zdeněk Rampas

Podivnosti poněkud zmatené autorky

Petra Slováková na webu XB-1 zveřejnila recenzi **Mlok 2014: Jak je na tom známý obojživelník?**, ve které knihu příliš nešetří. Na to má jako čtenář samozřejmě právo, i když by se dalo dumat, proč v perexu recenze čteme, že letošní ročník patřil k těm vydařenějším, a pak většinu povídek rozcupuje, ale třeba tím chce naznačit, že jiné ročníky Mloka jsou na tom ještě hůře. Ani to by nebylo důvodem věnovat tomuto (trochu lajdácky) napsanému textu větší pozornost, kdyby se v závěru neobula do celé soutěže, kterou v názvu recenze označí za známého obojživelníka, ale pak ji charakterizuje jako jednu z mnoha dalších; dovolím si citovat:

Mlok 2014 nepřináší nic nového a vzhledem k tomu, kolik stále se opakujících jmen se v něm každoročně objevuje, postrádá soutěž z velké části i význam jakožto představení nových zajímavých tváří. Jakkoliv se mluví o prestiži CKČ, v současnosti je jen to jedna literární soutěž z mnoha dalších, kterých je víc než dost. Navíc tu chybí jakákoliv komunikace se soutěžícími či zpětná vazba. A vlastně ani nevíte, oč soutěžíte, vzhledem k tomu, že ceny nikde vypsány nejsou. Sám anketní charakter hodnocení posouvá do sborníku průměrné práce, které nikoho neurazí ani nenadchnou. Pro mě jako čtenáře je mnohdy šokující, že se na oceněné pozice dostaly i povídky, které trpí nezdravým množstvím logických a příběhových chyb a je na nich víc než patrné, že autor téměř neumí pracovat s textem, ale zachránil ho nápad. To je bohužel jen můj osobní povzdech, protože proti gustu...

Některá tvrzení se trochu vzpírají pochopení – až se zdá, že si odporují, tak opakují se mezi vítězi stále stejná jména, nebo naopak dostanou šanci i začátečníci, kteří „neumí pracovat s textem, ale zachraňují to nápadem“?

Jednoho by napadlo, zda to nakonec není tak, že šanci mají ti i oni, a zda to není nakonec ten správný stav rovnováhy?

Co znamená výtka, že „ani nevíte, oč soutěžíte“, tomu už asi porozumí málokdo a už vůbec ne ten, kdo ví, že se Petra Slováková sama CKČ dvakrát zúčastnila. To si nepřečetla propozice ve vyhlášení soutěže? Nevyšla snad její práce v Mloko-vi 2012, když v soutěži uspěla s novelou *Cvrček v krabičce*?

A jak je to se zmiňovaným anketním charakterem hodnocení, opravdu je anketní a opravdu posouvá do sborníku průměrné práce, které nikoho neurazí ani nenadchnou? Byla snad v porotě nebo jak jinak může něco takového tvrdit?

Protože si nemyslím, že by Petra Slováková o soutěži úmyslně lhala, musím mít za to, že si o ní hodně věcí nejjistila nebo ji nenapadly, a využijí toho k širší osvětě, kde její povídky použijí jako názorný příklad. Když v tom má jeden účastník CKČ takový zmatek, mnoho jiných na tom nemusí být lépe.

Cena Karla Čapka poprvé vyhlášovala své vítěze v roce 1982 (Mlok 2014 tedy obsahuje povídky z ročníku 33, nikoli tedy 34., jak se píše v předmětné recenzi) a v prvních letech své existence nebylo neobvyklé, když do ní autoři zaslali okolo čtyř set povídek. I dnes, kdy v posledních deseti letech počet prací klesl na cca 150, není možné se věnovat všem pracím nějak individuálně, na zvláštní zacházení mají nárok jen ty na stupních vítězů. Hlavním úkolem poroty CKČ je zajistit konzistentní hodnocení, tedy nejen měřit každému stejně, tomu velmi

napomáhá přísná anonymita soutěže, ale mezi jednotlivými ročníky také podle stejných kritérií.

Podívejme se, jak si kupříkladu vedly Petřiny práce v 31. a 32. ročníku ceny, do obou poslala 6 povídek, takže snad nepůjde o srovnávání jablíček s hruštičkami.

Ročník	mikro	krátká	povídka	novela
31	9. z 42	26. a 41. z 52	11. a 29. z 33	1. z 9
32	7. z 49	8. a 39. z 54	8. a 16. z 36	5. z 18

Čísla v tabulce jsou dostatečně vypovídající, a to jak o porotě Ceny, kterou dlouhodobě budoval Martin Koutný a dnes v tom pokračuje Jiřina Vorlová, tak o tehdejších kvalitách díla Petry Slovákové.

Nejdříve k porotě, ta je zjevně ve svých hodnoceních věrná svým kritériím, bez toho, že by tušila, že jde o práce stejného autora, dokázala je v jednotlivých kategoriích ocenit velice podobně. Petra (jako každý jiný účastník soutěže) by si z této tabulky mohla vzít třeba to, že když se sejde přes 40 (v podstatě náhodných) povídek, tak ty její tehdy byly někde na hranici první desítky. To není vůbec špatné, navíc, pokud se dá ze dvou příkladů vysuzovat, zdá se, že se každým ročníkem zlepšuje, a když vydrží 3 nebo 4 roky, začne se i ona objevovat na stupních vítězů (to první místo v novelách v roce 2012 bylo asi trochu šťastná náhoda daná i tím, že v této měla jen 8 soupeřů. (Nedovedu posoudit, zda to, nebo kvalita její práce byl hlavní důvod, že Mlok byl v tomto roce udělen v kategorii Povídka.)

Další výhodou „anketního“ systému hodnocení a zároveň jednou ze služeb poskytovaných autorům je něco jako průzkum trhu, pokud si vaši povídku přečte okolo třiceti zkušených čtenářů, máte již jakýsi vzorek, co by čtenáři řekli, kdybyste svou věc vydali knižně.

Něco o svém psaní může autor zjistit i ze struktury svého hodnocení a ze srovnání s hodnocením prací, které dopadly lépe než jeho. (Když si navíc práce svých konkurentů přečte a porovná hodnocení, může se něco dovědět i o čtenářském vkusu poroty, ale vzhledem k její velikosti i o čtenářích vůbec.) Pro neznalé pravidel CKČ opět příklad, tentokrát Novely 2013:

#	Body	1	2	3	4	5	6	Autor: Název
1.	900	10	4	7	2	-	1	Štiblaríková L.: Bratislavská bludička
2.	666	5	6	4	4	3	1	Dvořáková Miroslava: Vykладаč
3.	500	1	6	3	8	5	2	Tučka Daniel: Mare Incognitum
4.	445	2	6	-	5	5	1	Ládrová Jitka: Spirála smrti
5.	440	1	3	5	8	5	1	Slováková Petra: Nepatrný rozdíl
6.	413	2	3	3	5	4	2	Novotný Jiří (Laurent Cellier): Dalen

Porotci CKČ mohou v každé kategorii vybrat až 21 povídek a umístit je na 1. až 6. místo, na n -té místo však nejvíce n prací. Váha jednotlivých míst ($60/n$) je vyladěná tak, že pořadí na prvních místech obvykle odpovídá četnosti, tedy kdo má nejvíce míst na n -tém místě, končí okolo n -té pozice, pro $n = 1$ až 6. V soutěžích s primitivnějším bodovacím systémem typu Ohodnoť deset povídek body od jedné do deseti, kde dvě šestá mís-

ta znamenají tolik jako jedno první, se může názor poroty následkem aritmetiky změnit takřka ve svůj opak, to se dle mého v CKČ neděje.

Vše výše uvedené se dá vyčíst z otevřených zdrojů, a kdo by unikl mailovému a Internetovému bombardování Cenou Karla Čapka, ten je dostižen bodovým zásahem v podobě rozesílané zvláštní přílohy Interkomu.

Toлик asi k té nulové komunikaci se soutěžícími. Pokud Petru napadá, co by se dalo dělat více, možná to mohla napsat ve své recenzi.

Některé soutěže například zveřejňují porotcovské „recenze“, i v CKČ si mnozí porotci v průběhu hodnocení dělají poznámky, které jim ale většinou slouží k určení výsledného pořadí, jen málokdy budou obsahovat postřehy o tom, co měl autor napsat jinak a lépe. Já si třeba před dvěma roky, kdy jsem hodnotil novely, poznamenal toto: **Nepatrný rozdíl**

zajímavé spojení duchařiny a virtuálního světa zbytečně mnohomluvné, příliš samoúčelného násilí, příliš složité a zmatené, autor nedokáže rozsévat stopy tak, aby chom si po dočtení řekli: tak o to šlo, a reinterpretovali si zapamatované situace (navíc si jich zapamatujeme málo, ty akční jsou podobné, ty meditativní užvaněné).

Nevím, zda by autoři stáli o to, aby tato hodnocení byla veřejná, a při množství prací a porotců by se jejich předání autorovi jinak zařadit nedalo.

Cena Karla Čapka prochází reformou, reaguje na změny v posledních letech a hledá nové způsoby práce. První ovoce reformy je již docela patrné. Jsem jedním z porotců letošního ročníku Ceny a mám za sebou tři čtvrtiny prací. Až na výjimky (odhadem jich nebude víc než čtvrtina) zde nejsou práce, které by nestály za uveřejnění alespoň v časopise nebo jako e-book. Možná je tohle jedna z nových cest, kterou by CKČ mohla pomáhat svým autorům.

Abych skončil v podobně osobním duchu, jako jsem začal: Mám za to, že úspěchem v několika menších soutěžích nabytá Petra Slovákova přehnaného dojmu o své originalitě a zajímavosti, a to, že něco podobného neodhalila i CKČ, pocituje jako křivdu, jiný smysl jsem v závěru její podivné „recenzi“ neodhalil. A bych se vyhnul překroucení svých slov, raději zdůrazním: nevadí mi, že Petra nechválí Mloka (i když za některé formulace jako *jedna z mnoha dalších, kterých je víc než dost*, bych najít je v povídce okamžitě dal o stupeň horší hodnocení).

Pokud se některý ročník „nevyyvede“ a sborník Mlok čtenáře neohromí ani neoslňuje, domníval bych se spíše, že je to dané materiálem, ze kterého porota vybírá, než proto, že by nějak selhala. Protože CKČ, stejně jako ostatní soutěže, nehledá dobré povídky, ale ty nejlepší – z těch, které autoři poslali. K tomu, aby porota naznačila, že věc je nejen nejlepší, ale i dobrá, slouží ocenění Mlokem.

Vadí mi, že se vyjadřuje k věcem, o kterých nemá ponětí. Jak mám věřit, že její povídky vyrůstají z nějakého solidnějšího fundamentu a nejsou také jen vycucané z prstu? Nicméně přes výše napsané si o Petře nemyslím, že je jedna z mnoha dalších, kterých je víc než dost, jen mám za to, že bude ještě pár let trvat, než o tom přesvědčí i čtenáře. **Zdeněk Rampas**

Zápis z mimořádné společné porady Čs. Fandomu v ČR a Čs. Fandomu v SR dne 5. 12. 2014

Program porady:

- Prezence
- Schválení nominací na ceny ESFS (oddělená agenda)
- Kandidatura na Parcon 2015 (společná agenda)
- Kandidatura na Parcon 2016 (společná agenda)
- Diskuse o Parconu 2017 (společná agenda)

Prezence:

- Čs. Fandom v ČR: přítomno 10 klubů, porada Čs. Fandomu v ČR je usnášeníschopná
- Čs. Fandom v SR: přítomny 4 kluby, porada Čs. Fandomu v SR je usnášeníschopná

Schválení nominací Čs. Fandomu v ČR na ceny ESFS:

- Siň slávy: Vilma Kadlečková
- Výtvarník: Pavel Čech
- Nakladatelství: Argo
- Překladatel: Jan Kantůrek
- Encouragement Award: Martin D. Antonín

Nominace byly poradou Čs. Fandomu v ČR schváleny jednomyslně.

Kandidatura na Parcon 2015

Byla předložena kandidatura Fénixconu 2015 (Brno, 4-6/12/2015).

Po krátké diskusi byla tato kandidatura jednomyslně schválena oběma Fandomy.

Kandidatura na Parcon 2016

Kandidátem na Parcon 2016 je CONiáš (Parcon-CONiáš 2016, Praha, 2. polovina září 2016, jednodenní).

Po krátké diskusi byla tato kandidatura jednomyslně schválena oběma Fandomy.

Diskuse o Parconu 2017

Kristýna Obrdlíková představila Gamecon 2017 jako možnou kandidaturu na Parcon 2017.

Poté byla porada ukončena.

V Brně 5/12/2014

Zapsal: Petr Holan

Turingův test se sirem Humphreym na PragoFFestu

Letošní PragoFFest nabídl skutečně širokou škálu aktivit. Chtěli byste si vyzkoušet, zda rozpoznáte komunikaci s člověkem od softwaru, a poslechnout si přednášku od světového odborníka na práci a odkaz Alana Turinga? Dozvědět se pravdu a mýty o ebrole? Zahrát si zajímavé deskovky? Pokochat se pohledem na precizně připravené kostýmy? Z mého pohledu už tradičně vítězil především vědecko-technický program, který přinesl i několik zajímavých nápadů k uskutečnění na Festivalu fantazie. Zdá se, že vědecká linie bude ještě čím dál tím lepší!

Jack Copeland, host programové linie MatFyz Expo a ředitel Turingova archivu historie výpočetní techniky, měl v pátek na PGF výbornou přednášku o Alanu Turingovi, prolomení kódu Enigmy, Turingově testu (neboli *imitation game*) a historii konceptu umělé inteligence. Přednáška byla zajímavá jak pro nováčky k tématu, tak pro ty, kteří o něm už leccos věděli, neboť Copeland mluvil vtipně a poutavě a dokázal velmi jednoduše a přehledně vysvětlit princip fungování Enigmy a Turing's Bombe. Zároveň srovnal reálnou historii s aktuálně promítaným filmem *Kód Enigmy* (s výsledkem, že *Kód Enigmy* je úžasný a fascinující film, ale se skutečností má něco málo společného spíše výjimečně). Předtím jsem měla o událostech v Bletchley Parku i Turingově životě rámcový přehled, ale díky Copelandově přednášce jsem se dozvěděla celou řadu nových zajímavostí. Mimo jiné jsem dříve nevěděla, že úspěch softwaru v *imitation game* navrhoval Turing měřit srovnáním s výsledkem *man/woman imitation game*, kde musí soudce rozpoznat pohlaví toho, s kým hovoří, přičemž v navrhovaném základním nastavení by žena měla odpovídat pravdivě (jako člověk v Turingově testu), zatímco muž může lhát (jako UI v Turingově testu). Právě navržený způsob hodnocení je detail, který se u Turingova testu často vynechává.

Na MatFyz Expo si zároveň připravili Turingův test k praktickému vyzkoušení. Jejich *umělá inteligence* je zatím spíš hříčka, jmenuje se sir Humphrey a je připravena se bavit pouze o politice. Způsob vychytávání klíčových slov z otázek *soudců* a jejich prioritizace mají ještě značný prostor k vyladění, a tak si výsledkem nebyl jist málokdo, ale šlo o vtipný, zajímavý a osvěžující pokus – jen tak dále! Doufám, že na FF už dorazí sir Humphrey 2.0 a že to nebude jediný interaktivní pokus, který si pro nás MatFyz Expo připraví. Vědecko-technické přednášky byly tradičně zajímavé a dobře připravené. Josef Novák si připravil přednášku o ebrole, v níž virové onemocnění představil v kontextu a vyvrátil několik rozšířených mýtů, a to celé dosti zábavnou formou. Pavla Trísková hovořila o ztrátě sluchu, různých stupních a příčinách nedoslýchavosti, typech naslouchacích pomůcek a o tom, co neslyšícím ze všeho nejvíce komplikuje život. Je to snad riziko při přecházení rušné silnice? Vnímání hudby pouze jako vibrací přenášených naším tělem? Kdepak – obvykle je to chování slyšících.

Literární linie se letos také vydařila. Proběhly přednášky a besedy o tom, co následuje po vydání knihy (válení na pláži to nebude – je třeba knihu propagovat!), jak se autorům učí psaní, o spisovatelské disciplíně, jak (ne)psat postavy s postižením nebo o autorech, jakých se nejvíce bojí porotci literárních soutěží. A kromě programových linií bylo tradičně příjemné posezení s novými i starými přáteli v čajovně nebo u stolu nad zajímavou hrou. Vědecká linie ve spojení s matfyzáckým programem a poutavými diskusemi s přáteli vyústila i v několik nápadů na Festival fantazie, ze kterých se vyklubaly zajímavé plány. Podrobnosti až před FF, ale mohu snad už teď slíbit, že nejen zájemci o vědu a techniku se určitě budou mít na co těšit!

Julie Nováková / XB-1

➔ Fénixcon 2014 ve znamení restartu!

Proběhlo i několik knižních křtů včetně mého nejnovějšího románu *Bez naděje*, který je zároveň novým svazkem série *Agent JFK*. Křtil jej jeden z duchovních otců série, Jirka W. Procházka, a rozhodně nebyla o zábavu ani pozornost nouze! A pak – odpočinek v restauraci s přáteli a známými, strávený rozhovory o psaní, překládání, komiksech, morbidních historkách, soutěžích, nových projektech; zkrátka o životě, vesmíru a vůbec. Na slavnostním večeru proběhlo vyhlášení řady literárních soutěží včetně zdejšího Daidala a na místě je blahopřání vítězi Daliboru Váchovi i všem dalším postupujícím. Na jejich povídky se můžeme těšit v XB-1 během příštího roku. Letošní Fénixcon byl zkrátka příjemný, povedený con, kde tradičně dominovalo posezení s dlouho neviděnými přáteli a podnětné rozhovory u stolů v restauraci, ale rozhodně nescházely ani zajímavé pořady.

Julie Nováková / XB-1, fotografie Ján Žižka

Na začiatku nového veku

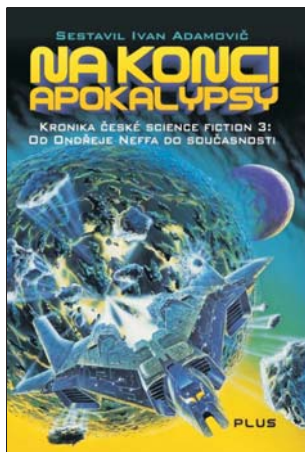
Osemnásť poviedok, vyše päťsto strán textu, tretí záverečný diel prierezovej antológie. Zachytáva obdobie modernej českej vedeckej fantastiky. Časové kritérium delenia materiálu jednotlivých zväzkov stanovil Adamovič z hľadiska literárneho vývinu, ktorý sa riadi vlastnou dynamikou a rytmom, často odlišným od prúdeňa politickej histórie. Preto zdroj modernej českej fantastiky, na základe textov preukazuje, datuje zhruba prelomom sedemdesiatych a osemdesiatych rokov dvadsiateho storočia. Tretia časť Kroník teda zahŕňa tvorbu pred i ponovembrovú, mieru /dis/kontinuity overte čítaním. Rozhodne každému hlbšie uvažujúcemu je jasné, že Adamovičova kronika vyžaduje/vyžaruje zmysel pre zachytenie procesuálnosti a postupného prechodu, v rámci sledovania ktorého je najšokujúcejším zistením fakt neexistencie mnohými s túžbou a nádejou očakávaných Prelomových Okamihov vo vede primitívnym spôsobom nahrádzajúcich vieru v spasenie... Adamovič je však príliš poctivý a inteligentný na to, aby podľahol konjunktúrnym bludom. Projekt koncipuje s citom, prehľadom, usiluje sa o zohľadnenie čo najväčšieho počtu aspektov. Isteže je a ako človek/tvorca zostane subjektívny. Avšak aj názor sám osebe je hodnotou. Najmä, ak ho priňáša múdra osobnosť.

Prvá polovica antológie teda ponúka texty, ktoré vznikli v osemdesiatych rokoch. Ponovembrové vízie Adamovič zámerne otvára pohľadom spredu vzad – v poviedke Františka Novotného *Jak jsme si pořídili auto aneb slohová práce z alternativního světa*. Majster F. N. bravúrne rozohráva hyperbolickú grotesku o svede dostatku posiatom vrakmi áut, v ktorom sa krátka cesta domov autom stáva strastiplnou persiflážou Odysey... Napriek uvedomeniu si spomenutých podtónov je zábavná neohrabanosť textu Františka Novotného v podaní rozprávača/škólačka natoľko presvedčivo strhujúca, že začínam zvažovať, či v rámci stratégie antológie nebolo pánu Novotnému ublížené. Predsa len, Madonou z vrakovišťa by sa „blysol“ viac. Možno však Adamovič nechcel na drobné rozmietať atmosféru vanúcu z dielka Jana Hlavičku *Jak tenkrát bude lákat čas*. Neúprosne trpký sentiment triafa – v poviedke – osud slučkami opakovania sa dejín budúcnosti.

Z môjho hľadiska k vrcholom knihy patria prózy Jana Veisa *Šest měsíců in ulna* a Pavla Kosatíka let na *Měsíc pojednaný jako střelba do pohyblivého terče*. Prvý zo zmienovaných ma roku 1988 prilákal nielen k žánrovej, ale priamo českej fantastike. Vtedy štrnásťročného má príbeh o chalanovi z predmestia megalopolis, ktorý bojuje o život a krv s popevkom Johna Lennona na perách, presvedčil, že aj moderní českí autori sú schopní písať vízie, ktoré ma síce inak no predsa prenikavo oslovujú – tak ako svety Strugackých a Lema bez – a to dokonca bez ustavičného bodrého „žejo, nojo, helemese už jsme v lese, já!“, ktoré tryskalo z mnohých poviedok dobových antológií

osemdesiatych rokov. Veisova poviedka pôsobí i po odstupe – tak silno, že som kvôli nej dokonca ochotný blúdiť mapou znakov po zákerne cudzokrajné ú v názve.

Kosatíkov text som, hanba sem-hanba tam a radosť navyše, čítal v antológii prvýkrát. Časová slučka, vražda Kennedyho, alternatívny posun sveta a postáv do iných sociálnych rol, paródia, irónia, vibrovanie narážok a kultúrnych kontextov vo vzájomnej zameniteľnosti (žeby aj zrnitej zemaniteľnosti/z pôvodnej preklepovej verzie slova/ – major Zeman patrične preobsadený do roly pomáhača a poslička Kennedyho spolužiaka Castra by sa do kulís hodil) – to všetko sú javy kvôli ktorým fantastiku milujem. Vetu Jiřího Pavlovského *Styl nepřezívá*.

Přezívá jen příběh, použité autorom v doslove k jeho poviedke vnímam s rezervou... tak ako svoje dvadsaťročné „nadšenie“ z čítania textu *Házim ti laso kamaráde* od Josefa Pecinovského. Čo ma tak vtedy „chytlo“? Poviedku pamätal som ako nesmierne vzrušujúcu. Teraz však... prílišná priamočiarosť trochu časom vybledla. Myšlienka otrásená útekem sa stráca v lase, záver však prináša zobrazenie emočného šoku. Pecinovského hrdina totiž nie je akčný tvrd'as, ale človek. A preto sa rozpráva taktó: *Já ležel nadále na ubruse a zhnusen životem i sám sebou jsem polykal slané slzy a zatínal zuby do tkaniny, abych neřval hrůzou* (s. 232) Hrdina nerozumie, alebo presnejšie nechce rozumieť, prečo prežil desí

ho pud sebazáchovy, silou, ktorá se zachránil, lebo po v poviedke zobrazenej skúsenosti definitívne vie, že práve on je šnúrou a lasom, ktorá ho tiahne životom bez perspektívy akejkoľvek slobody. Ak Pecinovského hrdina prežije, nuž aj preto, že žije rád i hnus, inak by laso nevdojak či zámerne použil ako skratku. Zobrazenie úteku v texte sa rafinovane tiahne smerom do únavna, vôbec nie zaujímavý a pestrý ako naháňacky akčných príbehov, ale v podstate monotónny dlhý ako laso a...na konci terajšieho čítania pochopím, ako nesprávne a povrchné, lebo s ľahkosťou, na úrovni útekov do popkultúry ho pred rokmi čítal svieži mladík. Uznávam silu a dôležitosť diela, otriasa však azda až príliš.

Tak trochu ako kontrpunkt pôsobí poviedka Jiřího Olšanského *Můj příspěvek k výzkumu barokní hudby*. Epidemiológia, začiatok osemnásteho storočia. Organ a podobnosť melódií s reťazením genómu v bunkových štruktúrach. Na základe podobnosti črtá súvislosť – vo zvláštnom prelnutí časov a princípu metafory s metonymiou vzniká próza s azda najprepracovanejším vedeckým nápadom v knihe (k téme sa ešte vrátim). Olšanského atmosféra sa návratným oblúkom štýlu, atmosféry, ale i témy prepojenia dvoch dimenzií času tiež veľmi zaujímavým spôsobom vynára v závere antológie s dielom Ivany Blahutovej *Bílý kůň* a dotykem nedosiahnuteľnej nesmrteľnosti podenky zoči voči všeobšiahlo bezmocnej virtualite.

Úplne v úvode antológie stojaci Neffov *Největší vodvaz*

v *dějninách svangu* je nesporné silná próza. Až na zopár detailov v kulisách sa od čias autorovho napísania a môjho prvočítu stala realitou. Výstražný podtón s blikajúcimi kontrolkami vyplašenej, no predsa azda ešte nádeje, vystrieda pri jej čítaní trpká konštatačná rezignácia prítomného stavu.

Našťastie však jestvuje literatúra. Popri známych autoroch a poviedkach Adamovič približuje i zaujímavé, pre nezasvätených takmer záhadné mená a texty – napríklad tvorbu Nikolaja Terleckého (poviedka *Terra synthetica*) a svet fantastiky českých emigrantov. Príbeh v kontexte ostatných pôsobí z hľadiska štýlu azda trochu „antikvárne“, avšak myšlienka čakania na Spasiteľku v nudnom svete všemocnej kontroly roku 2089 fascinuje a znepokojuje zároveň – navyše, medzičasom sme sa priblížili k dátumu záchrany na pre niektorých dosiahnuteľných sotva 74 rokov...

Editor okrem prúdu žánrovej fantastiky do knihy zaradil aj diela z tzv. mainstreamu. Prózy Jáchyma Topola či Jiřího Kratochvíla svedčia o plynulom prelínaní sa (nielen vedeckej) fantastiky so svetmi postmodernity. Pravdaže nielen v Čechách. Na Slovensku s prvkami fantastického ozvláštnenia podobným spôsobom pracujú Viliam Klimáček, Marek Vadas, Maroš Krajňák alebo iní. Topolov krátky text pod názvom *Vítejte v r. 2084* je trefnou, mrazivou, poznámkou pod čiarou. Azda nielen úsečný, ale i useknutý, fragmentárny pôsobí medzi rozsiahlymi útvarmi predsa len trochu osihotene. Milovníkov kultivovaného čítania a narážok nesporné zaujme próza Jiřího Kratochvíla *Príběhy o lásce a smrti*. So štipkou elegantnej manipulácie ukazuje, že ak aj príbehy nemusia byť večné, rozprávania áno.

Adamovič nezabúda na prenikavé vízie cyberpunku v próze *Rox'n'Roll* Jiřího Walkera Procházku, či elegantné polioironické splatterové gesto Štěpána Kopřivu v novele *Dutý plamen*. V druhom zo spomenutých textov dojem zo strhujúcej eskapády svorky sympatických darebákov umocňuje naozaj vynikajúco zvolený názov. Žiara s dutinou vnútri sa vyhrieva v krásne okamihu vtipne a s bravúrou. Pavlovského text *Konec cyberpunku* tvorí vydatne žartovnoreflexívnoeprehodnocujúci protipól a potočenie nadšenia Walkerovho opusu priehrštím odstupu a štipkou nostalgie – autor sa napokon na majstra predchodcu aj priamo odvoláva venovaním. Oprávnené. JWP svojim textom zasa a opäť potvrdzuje, že má zmysel pre humor, rytmus a atmosféru. Za to, že som sa vo svete jeho narážok na matematické šialenosti cítil cudzo a stratene, nemôže. Pri čítaní Procházkovej poviedky som si začal predstavovať ako asi vníma vyššie uvedený Kosatikov text technokrat so slabším humanitným vzdelaním a uznal som, že ak aj svet nebýva vždy spravodlivý, Adamovičova antológia áno.

Takže fanúšikovia akčných príbehov si zasa prídu na svoje vo svetoch už spomenutých pánov Štěpána Kopřivu, Jiřího Pavlovského a Miroslava Žambocha. Prví dvaja páni sa pri písaní väčšmi baví a svojím sviežim odstupom baví i okolie, tretí seba i text vníma vážnejšie. Preto v závere novely Na konci apokalypsy nechá drsného kladniaka dovandrovať do svojej obľúbenej rodnej severočeskej lokality dupnúť a riečiť hlášku v zmysle – zasad' strom, postav dom! (orig: *Víte, seržante, svět bez ženských, které byste mohl ošukat a udělat jim děcka, bez*

místa pro obyčejný dům, který byste postavil a pak tam s níma žil, stojí za hovno – s. 341) Práve v onom alegorizujúcopolautobiografickom geste skrytého severočeského patriota premietnutom cez hyperbolu katastrofickej budúcnosti čitateľ lepšie pochopí presvedčivosť westernových príbehov Koniáša. Hľadanie istoty a zakorenenia sa priamym činom a skutkom je u Žambocha naozaj úprimné a poctivé natoľko, že sa mu darí vytvárať typy naozaj sympatických hrdinských charakterov, ktorým je schopný a ochotný držať palce aj cynický, zbabely recenzent s modrou knižkou aj odporom voči zbraniam a telesnému cvičeniu. Seržant Grooks z prózy v antológii a a fantasy-westernový Koniáš sú presvedčiví, pretože prirodzení. Ďakujem autorovi, že nepodľahol zvodom skratov sujetu a ani jednu zo zmienených postáv nezahubil. Čo sa však týka titulnej postavy Johna Bulla okrem spomenutého vyhlásenia, bez ktorého by sa, mimochodom, po parádnej epickej koncovke (spoiler si ušetrim, čítajte) príbeh zaobišiel, vyrušuje ma meno. Netušim teraz totiž, či mal autor v pláne pomocou telefónneho zoznamu dosiahnuť efekt obyčajnosti alebo predsa len skúšal byť ironický... John Bull je satirické označenie tvrdošíjného Angličana. Meno použil roku 1712 John Arbuthnot v zbierke pamfletov. Na texty sa zabudlo, avšak meno ostalo ako symbol krúžič anglofónnym kultúrnym kontextom. Pretože Žambochov J. B. je pôvodom z USA, v kútku duše predsa len ešte dúfam, že autor jeho meno považuje za vtip. Keby totiž Žambochovu poviedku čítal Brit, Američan, Austráľčan, Novozeláďan či Anglikan, začne zvažovať, či sa náhodou neocitol v číne humoristického príbehu Jeroma Klapku Jeroma. Je to vlastne trochu ako keby sa dajme tomu nie veľmi v českej kultúre zorientovaný autor zo Slovenska rozhodol napísať román o udatných českých legionároch bojujúcich za vlasť na pláňach Sibíri a nazval jedného z nich Josef Švejk... Navyše som v príbehu nepochopil, ako sa na hraniciach medzi Rakúskom a Talianskom odrazu ocitli Pyreneje... zrejme sa jedná o mne neznámú zvláštnosť Žambochovho alternatívneho sveta spôsobenú vplyvmi rádioaktívneho žiarenia... čo už, v tajoch pôsobenia fyziky na pohoria sa naozaj nevyznám... Škoda detailov, veľmi som si prial nechať sa uniesť príbehom tak ako v prípade Koniáša, no napriek príjemným okamihom iskrenia medzi Grooksom a Bullom, nepodarilo sa. Nadobudol som dojem, že autor sa v tomto prípade príliš snaží a ja vlastne ani veľmi netužím vidieť účel vyslovený priamo medzi oči bum!... dofrasa, držal som chlapom prsty a nie som taký debil, aby som nerozumel, čo vlastne chcú a chceme všetci, pokiaľ vieme a vládžeme byť ako-tak normálni...nuž zakrývam si opäť a zasa oči pred transparentom pohodným na konci. Fúj. Postavy typu Grooks a Bull si predsa samozrejme otázky vybavujú v súkromí mimo dohľad a dosah čitateľov. Vráťane odpovedí.

Priaznivcom hard sf – ku ktorým nepatrím ja a zrejme asi ani editor – bude v texte chýbať lesk lúčov laserometov...ono tak zasa za mňa povedané, pán kozmických rakiet navyše by som zniesol. No proti gustu editora žiaden dišputát. Adamoviča zjavne viac fascinuje vedecká fantastika v polohe a podobe sociálnej utópie/dystópie/antiutópie/alternatív. Príznačne aj preto do antológie vybral vynikajúcu povi-

edku Stanislava Ertla *Bublínka*. Naozaj dojemný príbeh o osvojení dievčatka z cudzej planéty však samozrejme vôbec nepracuje s motívom diaľky, posunu, či cesty. Ertlovmu podmanivému textu nič z toho nechýba, lebo je prasto tematicky inde, antológii áno. Napriek skvelému záverečnému *Časovému dluhu* Vilmy Kadlečkovej, publikovanému na rozdiel od predošlých textov v antológii po prvýkrát, celku súboru chýba štipka „sense of wonder“ v zmysle závratu z diaľok. Žeby naivná a dnes sme už ďalej a inde? Môžbyť, no, ak, sa aj a cenu sebačičovania vlastných preferencií, pokúšam ďalej dotiahnuť objektivitu hodnotenia, ako humanitne vzdelaný, atechnický antitalent s uľahčením konštatujem, že Adamovič vynechal aj technickú dimenziu vedeckej fantastiky. S výnimkou bujných cybervízií Walkera Procházkou takmer úplne. Tento tematický posun pôsobí tak trochu paradoxne – editor totiž v úvode zdôrazňuje: *fantasy ... v tomto projekte zámerné opomím* (s. 8). Takáto veta mi v antológii o vedeckej fantastike prichodí trochu navyše... jej význam a váhu si uvedomím až pri čítaní príbehov Jany Rečkovej a Vilmy Kadlečkovej. Obe autorky pri stvárnení mimozemských rás využívajú silné prvky poézie a magickosti, ich príbehy zaujímavým spôsobom naznačujú prelínanie vedeckej fantastiky so spomenutým editorom „opomenutým“ žánrom. Navyše do tém vnášajú emotívny aspekt, okľuku, problematizáciu lineárnej priamočiarosti a prenikavý cit pre naozajstnú odlišnosť. Rafinovane maskovaná nie dejová, lež myšlienková pointa poviedky *Pouti na hory* Jany Rečkovej spočívajúca medziiným v bezproblémovosti stretnutia a pravdepodobne v ďalšom i súžitia troch žien – nevlastnej matky/vychovávateľky a dvoch milieniek – spojených láskou k jednému mužovi bez vyhlásení poukazuje zvratnosť konceptu, ktorý považujeme za jedine akceptovateľný, pričom je menšinový nielen z hľadiska širšie biologického, ale v praxi v zásade aj vnútri nášho druhu. U Kadlečkovej zaujme logické a predsa prekvapivé vyústenie príbehu v naozaj veľkoryso a premyslene utvorenom prostredí „argenitového sveta“. Uprednostnenie Diela pred Láskou v geste presvedčivej tvrdohlavosti. Mrazivo veľkolepé – aj napriek pre autorku typickej presile temperamentu v monológoch. Zaiste, nenávisť je vašeň pekelná, ale keď čítam: *Miesto samolibého uspokojení z veľkosti podprsienky mňa zachvátil starý vztek, temná doutnajúca nenávisť, propalujúca sa až do konečků prstů. Pořádná chuť někomu vyškřábat oči! Vyrvat mu kosti z těla! Zabít ho! Rozrhat!* (s. 478), začínam sa v presile znamienok rozkazovacieho spôsobu tak trochu cítiť ako v talianskych filmoch s Lorenovou a Mastroianim, kde som občas, veľmi často, takmer vždy/nikdy, nevedel, či kričia preto, lebo kričia alebo iba tak – pričom rozdiel medzi komédiou a tragédiou mi splyval úplne... Alebo možno skôr reálnejšie a bližšie – podvedomý vplyv „lektúry z ranej mladosti“ v podobe opusov nie neúspešných napodobovateľov talianskeho dua dvojice Jiřina Bohdalová /Vladimír Menšík a príchuťou nadšenia voči Shakespearovej Lady Macbeth...

Vrátim sa však k próze. Adamovič teda vedeckú fantastiku vonkoncom nevníma izolovane ako čistý vykryštalizovaný artefakt. Ukazuje žáner vo vývine, nielen v ústredných „pokojo-

vých“ polohách, ale i na (tematických, nie kvalitatívnych) okrajoch. Onen „efekt výchylky“ sa však skalným fanúšikom žánra môže zdať prehnaným – ak pri ňom editor obišiel jadro. Možno aj trochu „staromódne“, konzervatívne, no predsa stále aj typické. Už raz spomenuté. Technológie. Samozrejme, mne osobne ako čitateľovi absencia neprekáža. Stratil by som sa zasa v popise prvej trysky. Avšak žáner je takto v knihe zachytený bez komplexnosti šírky spektra. Na zemi i nebi vo vedeckej fantastike hrala technika dôležitú úlohu. A hrá i dnes. Vráťane kvalitných diel. Science fiction síce, ako ma takne a rázne upozornil Ondrej Herec, nie je vedecká fantastika, ale predovšetkým špekulatívna fikcia, čiže myšlienkové vlnenie energií mozgových dráh na cestách vesmírov vnútri i von. Teda zďaleka nie iba bavkanie sa s vynálezmi v kôlničkách na drevo či záznam výsledkov výskumov vo výskumákoch ozvláštnený odkašliavaním si vedcov. Avšak ak aj veda sama osebe nepokrýva celú šírku myslenia, neslobodno ju z neho vylúčiť. Hocako podaktorých technika núdi a nerozumejú jej. Stephensonov skvelý Anatóm popri mohutných sociologickofilozofických textovstvách nezabúda ani na tento aspekt – síce iba akosi mimochodom, no v pasáži približovania sa hrdinov ku kozmickej lodi na obežnej dráhe predsa zreteľne. Vráťim sa však k antológii. Bez pokračovania upozornenia, ktoré neprerastie do kritiky. Oстане iba konštatačným podotknutím. Z českej fantastiky nemám ani zďaleka načítané toľko, čo editor, ktorý azda usúdil, že zmienené témy v rámci modernej českej vedeckej fantastiky nie žeby vyčerpali potenciál, ale momentálne „nabíjajú baterky“ na ceste ku kvalite, ktorá by bola hodna publikovania medzi naozaj starostlivo povýberanými kusmi.

No a teraz by malo nasledovať veľké slávnostné záverečné zhodnotenie veľdiela s poukazom na prínosy ku kultúre a dedičstvu významov v odkazoch predkom do budúcnosti. To, že editor napriek, pokiaľ viem vcelku krotkej povahe pamätavší si ešte atmosféru siahodlhých kobercov smerujúcich k pódiam na ktorých sa za zvukov fanfár udeje odovzdávanie trofejí na vankúšikoch, by ho rozrhal v zuboch a vrátane monitora počítača či čítačky zahodil do koša, ma vonkoncom netrápi – ale ja sám za seba cítim voľačo príliš podobné... nuž radšej takto:

Zaujímavým nápadom sú doslovy autorov. Najmä v prípade Jaroslava Veisa či Pavla Kosatika samy osebe zaujímavé texty. Aj na ostatných miestach pevne a logicky ukotvujú tretí zväzok do rámcov aktuality diania. Áno, s výnimkou Terleckého všetci autori textov publikovaných v tejto knihe ešte žijú, môžeme sa s nimi pozhovárať, moderná česká fantastika je naozaj aktuálne v obehu. Avšak aj potom neskôr v čase „nesmrteľný podeniek“ texty ostanú.

Nielen preto ale aj neoceniteľne dôležitú súčasť knihy tvorí priložená bibliografia. Tvorí kód, kódu i myšlienkovú korunu trilógie. Autor slovníka českej fantastiky zasa ukázal, že je znalcom – na priestorovo obmedzenej ploche vlastne prináša dodatky a aktualizáciu zmieneného diela. Obrovský kus práce, vzácna pomôcka pre hľadačov, vďaka.

Miloš Ferko

Na konci apokalypsy – kronika české science fiction 3 – od Ondřeje Neffa do súčasnosti, sestavil: Ivan Adamovič, Praha, Plus 2014

Je libo grilovaného vetřelce s kapotážovou omáčkou?

Vesmír je plný žrádla. A taky ras, idejí, tradic, nápadů, nebezpečí a temnoty. Záleží jen na vás, co z toho si vyberete... Tak nějak zní závěrečný vzkaz polské autorky Maji Lidie Kossakowské, sdělené ústy ústředního hrdiny románu Grilbar Galaxie. Šéfkuchař a spolujitel restaurace Plačtivá (později Rozesmátá) kometa vás o tom přesvědčí, stanete-li se jeho společníky na dobrodružné cestě po planetách, kde se snaží ukrýt před svými pronásledovateli. Uvažil totiž významnému emzáckému pohlavárovi něco, po čem gastronomicky citlivý host dostal víc než kopřivku.

Hermoso Madrid Iven je ale v maléru nevině. Nade vše miluje svou práci a kulinářské umění je mu natolik posvátné, že by ho za nic ve vesmíru nezneužil k něčemu tak přízemnímu, jako je atentát na předního politika rozpínající se Slizácké říše. Jenže past sklápala a Iven si útekem zachránil aspoň holou kůži, se sadou svých oblíbených kuchařských nožů a malou nadějí na návrat v kapse. Musí se vydat mimo dosah Mezigalaktické unie, do šedé zóny, mezi pašeráky, otrokáře a další interstelární havěť. Pod falešnými identitami, z nichž jedna zní na fenku Mini Haf Haf, procestuje bez potíží půlku vesmíru.

Bláznivé eskapády, které během nuceného vyhnanství zažívá, ho dostávají do bezvýchodných situací, ze kterých se Iven – za vdatné pomoci nově získaných přátel – nakonec vždycky nějak dostane. A s ním i mluvící bílá kočka v barevných šatíčkách, neforemný lukianský pilot, který dokáže přemístit celou vesmírnou loď jen silou své představitosti, a nemluvný srstnatý mechanik, jenž opraví každý motor. Nepřipomíná vám některá z těchto postav nic? A co třeba princezna v bílých šatech s účesem jako preclíky, moudrý skřítek Yoko, žijící v bažinách, a obrovská ještěrka s dvojitou čelistí, již v žilách proudí místo krve kyselina a všude po sobě zanechává kuželovitá vejce – ty už snad poznáte, ne?

Metatextové odkazy však není to jediné, čím autorka okorenila své vyprávění. Je totiž plné humoru a nadsázky. Čtenářstvo se tak může bavit i tím, jaká jména nosí jednotlivé vesmírné rasy. Označení jako Plyšák, Šutr, Hliza či Hlíst patří k těm, které prostě jen odráží fyzickou vizáž svých nositelů, ale když se kameraman jmenuje T'-o'-č a číšník zase P'-o'-daj, není jistě pochyb o tom, na jaký druh humoru se máte připravit. Jistou kreativitu nelze upíť ani překladateli Pavlu Weigelovi, který pro tvora v podobě houby vytvořil pojmenování Žampik (obchodní značka pro českou masozeleninovou pomazánku s žampionovou příchutí). Budete se bavit, když za rouškou bizarnosti zahlédnete drobounké ostny, kterými si autorka píchne do oblíbených myšlenkových stereotypů. Svižné dialogy a dobře vystavěné epizody, které by mohly stát i samostatně, pak tvoří dobře stravitelný koktejl.

M. L. Kossakowská si však dělá legraci z věcí, které jsou

tak trochu hrozbou dneška. Přehnaná bezpečnostní opatření, které si tak pyšně budujeme ve společnosti dalších států, vedou na jedné z planet k vytvoření „bezpečného ráje na dně pekla“. Přehnaná snaha o nediskriminující korektnost zase maže rozdíly mezi jedinci natolik, že všichni mohou dělat všechno, aniž by k tomu měli předpoklady či talent. Zárukou přežití a tedy i pokrokem je především poslušnost a osobní nevědomost. A po velmi zdravé syntetické stravě v podobě nechutné zelené kaše z chaluh se zase hloupne. Inu, kdo chce, domyslí si snadno, co vlastně leží autorce v žaludku.

Protože spokojené trávicí ústrojí je nakonec to nejdůležitější – a ne nadarmo se říká, že jídlo je základem jakékoliv kultury. Dobrý kuchař se tudíž ani na té nejzapadlejší planetě neztratí (vyjma té, kde se sám stává málem hlavním chodem místní lidožroutské tabule). Autorka nejen s pomocí novotvarů pro návy cizokrajných pokrmů vytváří pestrou poezii vůní, barev, tvarů a chutí. Jakoby se dalo celou podstatu galaxie ukrýt do receptu na kapotážovou omáčku. Něco takového dokážou ocenit jen praví fajnsmekři. Zaručeně si však po přečtení této knihy už nebudete schopni (stejně jako já) představit večeri při svíčkách bez ožlístku na strofulích...

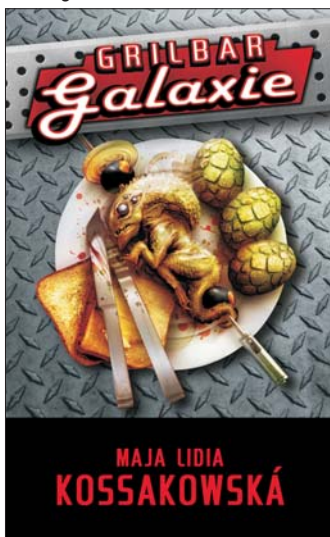
M. L. Kossakowská tentokrát zabrnkala na veselejší strunu a pustila se do nevidaného experimentu s netradičním hrdinou v hlavní roli. Nositelka několika nominací polské národní ceny J. Zajdela se českým čtenářům už dříve představila fantasy příběhem Rozsévač větru a také dvoudílným románem Řád Kraje Světa. Jeho hrdina – lupič Lars Bergerson – má možná s Ivenem společně to putování mezi světy – vyznění příběhu je však daleko temnější. Loni jí u nás vyšla sbírka pozoruhodných hororových povídek Pouta krve. Polská autorka tak

dokazuje, že je schopna různých vypravěčských poloh a umí uplatnit svůj talent na široké žánrové škále.

Grilbar Galaxie potěší spíš tu část čtenářské obce, která raději něco lehčího. Někoho, kdo uvítá nekomplikovanou zápletku, vyhýbá se psychologizujícímu pitváním, ale i potokům krve (a kotlety si dá raději pořádně propečené) a chce špetku inteligentní zábavy. Někoho, kdo neprahne tolik po samotném příběhu, ale dokáže si vychutnat i lahůdky jiného druhu. Pravda, rozuzlení je trochu naivní, až moc snadné a rychle vede k tolik žádoucímu happyendu. Hrdina na konci očistí své jméno, zachrání galaxii, zbohatne, stane se mediální hvězdou a získá zpět ztracenou lásku. Co si ještě víc přát? Já vím: pokračování. Protože dobré humoristické sci-fi není nikdy dost.

Zuzana Hloušková

Maja Lidia Kossakowská: *Grilbar Galaxie, Trifid*, Praha, 2014, překlad Pavel Weigel, obálka Piotr Cieślinski, 376 str., 300 Kč

Mazurské legendy — miestna folklórna fantastika

1. O čertovi naozaj najdesivejšom

Príbehov o čertoch je v našich končinách viac než dosť. Avšak v dôsledku geografických podmienok sa málokto odohráva na ostrove. Osviežme sa teda na chvíľu exotikou jazier severného Poľska. Nasledujúci príbeh sa odohráva na Čertovom ostrove uprostred najväčšieho poľského jazera Śniardwy.

Diabol a rybári

Jedného dňa sa dvaja rybári uchýlili pred búrkou na ostrov. Na brehu našli bűťľavý peň starej lipy a rozhodli sa, že sa v ňom skryjú pred dažďom. Dnu sa však zmestili iba telá, nohy trčali von. Chlapi istý čas takto nie veľmi pohodlne prečkávali vyčítanie živlov, keď tu zrazu začuli podozrivý šum korún stromov. A onedlho kroky. Zneli ako dupot konských kopýt. O okamih na to sa lipový kmeň zachvel. Sfaby doň kopol kôň. Chudákom v tesnom úkryte začalo byť veľmi horúco. No nestihli ani nohami pohnúť, keď začuli rozhnevaný hlas: „Čo je to tu za obludu? Štyri nohy, bez hlavy! Som na svete už stáročia a všeličo som videl, no takéhoto netvora bez hlavy a so štyrmi ľudskými nohami som veru ešte nestretol!“ Rybári opäť začuli dupot a príznak zmizol. Vydesení túžobne čakali na úsvit. Len čo zaznel prvý ranný spev škovránka, vyšli von a pustili sa hľadať čln. Žiaľ, plavidlo sa vznášalo na vlnách ďaleko od brehu. Vyčerpaní od strachu a hladu museli vydržať až kým sa náhodou neplavil okolo iný rybár, ktorý ich zachránil.

Odvtedy sa žiaden z rybárov na Čertovom ostrove neodvážil prísť.

Príbeh som ukradol zo zbierky mazurských legiend ktorú pod názvom Czarczi Ostrów- Wielki zbiór podaň ludowych Mazur zostavil (čiže Čertov ostrov, Veľký súbor mazurských ľudových rozprávání), vo vydavateľstve Oficyna Retman, ktoré sa nachádza v mestečku Dąbrowno ako 24 zväzok edície Moja biblioteka Mazurska vydal odborník na regionálnu etnológiu Jerzy Marek Łapo. Takmer všetky výtvyry – vrátane mnou uvedeného, zaznamenávatel' preložil z nemčiny. Ako pôvodný zdroj uvádza text Der Teufel und die Fischer auf „Fort Lyck“, publikovaný roku 1932 v štrnástom čísle periodika Unser Masuren-Land. V akom jazyku historika kolovala však nie je vonkoncom isté. Obyvateľstvo regiónu bolo národnostne zmiešané, väčšina tlače však na území vtedajšieho Východného Pruska vychádzala v nemčine. Vráťme sa však na ostrov. Sa nachádza na jazere neďaleko ďalšieho kúska zeme zvaného Pavúci ostrov. Roku 1784-1785 tu Prusi vybudovali pevnosťku, v ktorej striehla posádka. Odvtedy sa v nemčine lokalita nazýva Fort Lyck. Keďže však pruský panovník počas nasledujúceho delenia Poľska získal ďalšie územia, strategický význam opevnenia klesol pod bod mrazu. Opevnenú pevnosť rozobrali, väčšinu materiálu využili na dostavbu pevnosti Boyen v Gižycu (nemecky Lötzen). Časti opevnení sa dodnes pomerne dobre zachovali, vo zvyškoch ostatných ruín hniezdia sovy a ukrývajú sa v nich príznaky s kopytami i bez. Mimochodom, obsahuje vlastne povest' o Diablovei a rybároch naozajstne fantastické ozvláštnenie?

Údajne nadprirodzenú bytosť predsa rybári z bűťľaviny nevideli, nik iný tam nebol - a čo sa týka vyhlásenia netvora o stovkách rokov...na svete sa toho narozpráva a prečo by sme vlastne mali veriť niekomu, kto nie je schopný spoznať rybárov v lipe, že vie počítat' a vlastní kopytá a nie obyčajný obušok alebo barlu? Jediným dokázateľne prítomným a viditeľným prvkom fantastiky v texte tak ostáva štvornohý netvor bez hlavy. Vskutku desivá postvora. Nečudujem sa, že ten, čo kopal do bűťľavej lipy, zutekal.

PS: Mimochodom, o vyššiespomenutom Pavúčom ostrove kniha žiaden príbeh neuvádza. Zatiaľ...

2. O spolužití druhov

Deti a nadprirodzené bytosti majú rady nielen pestré farby, ale aj ich striedanie na jednej ploche. Iste preto, že ešte nie sú schopné definitívne sa rozhodnúť, tobôž ustáľiť, milujú škrvny. Deti, ktoré sa nikdy neustália, budú prekliate, nevyrastú a stanú sa napríklad permoníkmi z nasledujúceho príbehu.

Koltki

Pri malom jazere v okolí Niborku sa nachádza dedina Gardyny. Vedľa nej, na mieste kde sa teraz rozprestiera jazierko, bola voľakedy vieska menom Koltki.

Názov mala podľa permoníkov, ktorí ju pomohli postaviť. Pretože totiž staviteľov bolo málo, ľudia ich poprosili o pomoc. Za odmenu im sľúbili, že raz ročne dostanú od každého majiteľa domu teľa, ktoré sa narodí strakaté. Napríklad čierne s bielymi škrvnami. Ľudia mali statok odovzdávať desať rokov.

Onedlho v dedine stáli drevené domy, s ktorými boli obyvatelia veľmi spokojní.

Keď o rok prišli permoníci po škrvnité teľatá, dostali niekoľko kusov. Veľmi sa tešili. No gazdovia, ktorým sa narodili čisto biele alebo čisto čierne teľce, s ktorými sa nemuseli rozlúčiť, sa radovali tiež. Zo straty susedov, ktorí museli svoje pestré zvieratá odovzdať. Pochopiteľne, postihnúť sa nahnevali.

A práve v deň, keď si permoníci prišli po zvieratá, šla cez dedinu stará čarodejníca, ktorá bývala za vrchmi. Všimla si potmehúdstvo jedných gazdov i nespokojnosť druhých. Keď zistila, čo sa stalo, zasmiala sa riekla: „Lahká pomoc!“ Sediaci ju zahrnuli darmi a dobiedzali, nech prezradí, čo treba spraviť. Len čo si čarodejníca schovala bohaté dary, chytrácky sa uskrnula a povedala: „Je to jednoduché. Predtým než krava porodí teľa, dajte sa jej napiť vody zmiešané so sadzami. Potom sa narodí čierne teľatko!“

Čarodejníca bola spokojná, že vyviedla permoníkom neplechu. Štvalo ju totiž, že vedeli čarovať lepšie než ona. Jej radu začuli všetci gazdovia. Urobili, ako povedala. Na druhý rok sa v dedine narodili iba čierne teľatá. Permoníci museli z osady smutne odísť bez sľúbených zvierat. Sediaci sa z nich potichu vysmievali. Keď sa v ďalších rokoch situácia opakovala, permoníci sa dovtipili, že ich podviedli a nahnevali sa. Gazdovia sa im však postavili zočivoči s rukami vo vreckách a grimasami tvári odpovali na ich požiadavky „Žiadne škrvnité teľatá nemáme!“

Permoníci prisahali pomstu. Prekuli celý kraj a nachytili mnoho krtov. Zvieratá zhromaždili v okolí dediny. Krty na príkaz ľudkov podkopali celú osadu. Onedlho stáli mnohé domy nakrivo. Čím hlbšie tunely krty, kopali tým väčšími chalupy klesali. A jednej noci sa celá osada spolu s ľuďmi a zvieratami prepadla pod zem. Na území, kde sa rozprestierali usadlosti, vznikla veľká jama. Počas tej strašnej noci neboli doma iba členovia jednej rodiny šli na svadbu do susednej dediny. Keď sa vrátili, naskytl sa im strašný pohľad. Po dedine ani chýru ani slychu. V priehlbine, kde sa do tých čias nachádzala osada, sa postupne hromadila voda. Napokon sa z nej stalo jazero.

Polia, ktoré patrili zachránenej rodine, sa ocitli na jeho brehu. Tam postavili aj nový dom. Títo ľudia sa veľmi báli permoníkov. V nasledujúci rok im boli ochotní dať strakaté teľa.

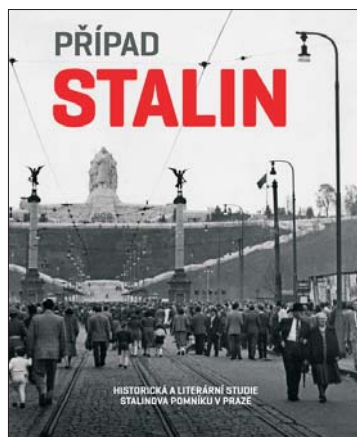
Keď večer spolu sadali za stôl, často spomínali na staré Koltki. Aby sa vyhlížali ich osudu, usilovali sa vyhovieť podzemným duchom, ktorých nik nesmel urážať. Gazda preto po dostavbe domu nad dvere napísal: „Áno, slúžim!“. Po nemecy. Teda: Ja, dienen. Keď potom k jazero prichádzali ďalší osadníci, podľa vzoru miestnych aj oni písali nad dvere: „Ja, dienen!“ Noví však nevedeli, čo to znamená, napokon, gazda, ktorý tak urobil ako prvý, o tejto záležitosti nerozprával. Suse-

dia začali novú osadu volať Ja dienen. Keďže ľudia neskôr významu týchto slov nerozumeli, pretvorili názov na Gardiienen.

Permoníci po škvrnité teľa neprišli. Veď pri stavbe nových domov v dedine nepomáhali.

Povešť preložil do poľštiny Jery Marek Łapo z knihy Sagenbrunnen für Ostpreussen (Legendy z Východného Pruska), spracoval A. Meerkatz, Halle, 1924. Koltki alebo kautki – tak znie mazúrsky názov malých bytostí, zhruba podobných u nás známym permoníkom. Slovo pravdepodobne súvisí s výrazom kauks, ktoré v jazyku tunajšieho pôvodného baltického pruského etnika znamenalo diabol. Príbeh však vznikol omnoho neskôr. Všimnime si, že rozprávanie nenecháva osadu zmiznúť úplne naraz prepadnutím sa, zosuv sa deje postupne. Do času legendy charakteristického prudkými zmenami vstupuje plynulosť charakteristická pre históriu. Po pôsobivom popise urážky a pomsty fantázia kríva na obe nohy, no o to usilovnejšie, k racionálnemu vysvetleniu názvu. Rada starej čarodejnice je však koncipovaná dôsledne v súlade s metaforizujúcou logikou mýtu. Čo je podobné, to sa aj stane. Stačí si zvolíť farbu.

Preložil a spracoval Miloš Ferko

PŘÍPAD STALIN

Kniha Hany Píchové, docentky českého jazyka a literatury na univerzite v Chapel Hill v Severní Karolině, se zabývá dějinami toho největšího sochařského sousoší v Evropě od roku 1949, kdy byla vyhlášena umělecká soutěž na návrh pomníku, až po jeho demolici v roce 1962. Sleduje zdoluhavý proces budování, uzavřený až v roce 1955, i okolnosti vedoucí k odstranění kolosu. Jde o první souhrnné pojednání o sochařském a architektonickém díle, které k sobě dlouhodobě poutá značnou pozornost, jež však bylo dosud zpracováno pouze okrajově. Studie Hany Píchové vypráví o Stalinově pomníku jako o historickém, politickém a uměleckém fenoménu, svým pojetím, způsobem zpracování a rozměry ve světě ojedinělém. Autorka přináší i svědectví pamětníků, kteří se na monumentu různým

způsobem podíleli. Největší hodnotu z nich mají vzpomínky akademického sochaře Josefa Klimeše, který jako někdejší student pražské Akademie výtvarných umění na pomníku krátce pracoval. Jeho vklad násobí unikátní soubor dosud nezveřejněných fotografií z doby bourání pomníku, jež sochař navzdory značnému osobnímu riziku před více než padesáti lety pořídil. Píchová nezapře profesi literární historičky, zabývá se místem monumentu v české a světové próze i širším kontextem dobové stalinské poezie. Na rozdíl od jiných českých publikací k danému tématu autorka svá tvrzení důsledně opírá o přesné citace literatury a pramenů.

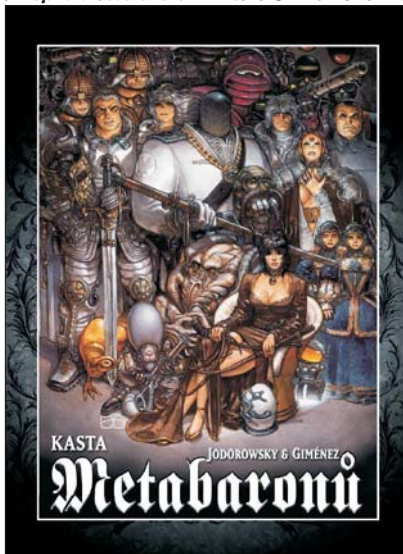
Hana Píchová: *Případ Stalin, Arbor vitae*, Praha 2014, přeložil Ondřej Prokop, vázaná, 160 stran, 21,5 × 26,5 cm, 490,- Kč

Píseň o kosmických hrdinech

Nakladatelství Crew, co do počtu ročně vydávaných titulů největší podnik specializovaný na komiksy, si už několik let schovává na předvánoční trh nový přírůstek do edice Mistrovská díla evropského komiksu. Obvykle pochází z frankofonní oblasti a sérii, která tam vycházela v několika svazcích, přinese najednou, pěkně pohromadě. V nakladatelství se zjevně poučili z dosavadních vesměs neúspěšných pokusů vydávat tu frankofonní komiksy po sešitech a správně spoléhají na to, že zejména starší a majetnější komiksoví fandové dají ochotněji (zvláště v předvánočním období) větší částku za výpravný uzavřený svazek, než by jednotlivé části série kupovali postupně. Hned třikrát se za poslední čtyři roky mezi autory edice objevilo jméno francouzsky píšícího emigranta z Chile **Alejandra Jodorowského** (nar. 1929): před třemi lety u *Incalu*, průlomového díla, které stvořil spolu s kreslířem **Moebiem** (1981-9), loni u *Borgie* (s **Milo Manarou**, 2004-11) a nyní je k dispozici další jeho slavné dílo, které na *Incal* volně navazuje, totiž osmidílná *Kasta Metabarónů*, která vycházela v letech 1992–2004. Přesněji: děj osmi pokračování *Kasty Metabarónů* ději *Incalu* předchází, společnou postavou je tu bezejmenný nájemný zabiják, poslední z rodové řady válečníků a asasínů, jejichž historii Jodorowsky vypráví prostřednictvím rozhovoru dvou inteligentních robotů. Zároveň tu o *Incalu* nepadne zmínka, ač se tu setkáme s některými dalšími vedlejšími postavami Jodorowského nejslavnějšího díla. Je to jistě i proto, že zatímco *Incal* nabídl vesmírné dobrodružství plné cizorodých prvků (mystika, surreálné i groteskní situace), *Kasta Metabarónů* je krotší, žánrově odpovídající tomu, čemu sciisté říkají space opera. Neboli epický příběh táhnoucí se do dalekých končin vesmíru (kam ovšem hrdinové přelétávají stejně snadno a rychle jako do vedlejší vesnice) a trvající několik generací lidských životů. Jodorowského věčnou inspirací je cyklus **Franka Herberta Duna** (kdysi ji adaptoval pro celovečerní film, ten však nikdy nevznikl), těm, kteří klasiku sci-fi nečetli, však bude svět *Kasty Metabarónů* připomínat hlavně filmové *Hvězdné války*, které byly ostatně *Dunou* inspirovány. Metabaróni svými bojovými schopnostmi (ovládají jak moderní technologie, tak chladnou čepel či boj beze zbraní) skutečně připomínají rytíře Jedi, jen ničemu a nikomu nevěří a bojují převážně na objednávku. Neboli žádní ušlechtilí duchovní mistři, ale chladnokrevní masoví zabijáci. Kdo už vyrostl z poněkud dětinských a pohádkových *Hvězdných válek*, zde má jakousi otrlou, cynickou, krvavou a sexuálně explicitní verzi pro dospělé.

Přívlastek „masový“ je přitom u válečníku kasty Metabarónů dost podstatný, protože Jodorowského hrdinové nejsou troškaři: jestliže zakladatel rodu téměř sám zničí armádu, jeho

následníci už musí likvidovat celé civilizace, planety a galaxie. Každý chce svého předka překonat, což je ostatně dáno jedním z pravidel kasty (a rodiny): aby se mladík stal Metabarónem, musí nejprve zabít vlastního otce. Mezi tím vším válčením se hrdinové občas zamilují (aby pak mohli zplodit onoho syna), přičemž většinou ta láska nebývá příliš šťastná, jejich milované ženy obvykle nevydrží při životě příliš dlouho, a pokud ano, projeví se jako intrikánky nebo mučednice; obojí je pro život Metabaróna nepoužitelné nebo nebezpečné. Kromě zmíněných slavných sci-fi, které dodaly kulisy, se Jodorowsky inspiroval také starými hrdinskými eposy jako *Píseň o Nibelunzích* nebo *Kalevala*. Odtud jsou všechny ty osudové lásky, které si hrdinové musí zuřivě vybojovat a často za to zaplatí nějakou cenu, odtud je formát rodové ságy, kdy každý díl končí buď narozením, nebo zasvěcením pokračovatele tradice. A odtud také lineární děj, který nemá žádnou ústřední zápletku, žádný příslovečný dramatický oblouk. Metabaróni bojují, zamilují se, znovu bojují, zplodí syna, bojují dál, ztratí milovanou, bojují o to chladnokrevněji, pak trochu zmoudří, zalitují svého násilí a nechají se zabít synem, kterého čeká podobný životní cyklus, který Jodorowsky samozřejmě občas trochu zašmodrchá. Zpočátku je to úchvatné, později však repetitivní a Jodorowského snaha přebít předchozí děj čímsi velkolepějším začíná působit infantilně.

Podobně je tomu u rozhovoru dvou robotů, který všechny příběhy rámuje: starší zkušený vypravěč neustále peskuje svého napnutého posluchače („Mně se snad úzkostí seškváří dioda!“, „Chováš se jako biohysterka!“), což je opět zpočátku humorné a při desátém opakování už jen unavné. Co však neomrzí, jsou nápaditá mechanická vysvětlení robotům neznámých a nepochopitelných činností, jako jsou emoce a projevy lásky a milování („Melmothova reprodukční trubička po celé hodiny třela fertiliční kavitu Doni Vicenty a po osmkrátě do ní vložila semenný rosol“). Ale obecně jsou dialogy obou robotů jedinými humorními prvky, pokud tedy *Kastu Metabarónů* nebudeme čist jako velkolepou a rafinovaně maskovanou parodii, což možná není úplně od věci.

Navenek se však dílo tváří dosti vážně, což podporuje také realistická kresba **Juana Giméneze**. Zejména v zobrazování lidí bývá velmi expresivní, jejich tváře jsou zkřívené vztekem, hrůzou či úšklebkem, s výjimkou poslední kapitoly se vše děje ve zběsilem tempu, hrdinové jsou obvykle ve spěchu či podléhají nějaké bouřlivé emoci. Obdivuhodné je samozřejmě zachycení všemožných planet a jejich bizarních obyvatel – a to jak v obecné nápaditosti, tak v řemeslné zručnosti, s jakou ty potvory Jiménez kreslí ze všech možných úhlů. Je dědicem de-

dobrodružství plné cizorodých prvků (mystika, surreálné i groteskní situace), *Kasta Metabarónů* je krotší, žánrově odpovídající tomu, čemu sciisté říkají space opera. Neboli epický příběh táhnoucí se do dalekých končin vesmíru (kam ovšem hrdinové přelétávají stejně snadno a rychle jako do vedlejší vesnice) a trvající několik generací lidských životů. Jodorowského věčnou inspirací je cyklus **Franka Herberta Duna** (kdysi ji adaptoval pro celovečerní film, ten však nikdy nevznikl), těm, kteří klasiku sci-fi nečetli, však bude svět *Kasty Metabarónů* připomínat hlavně filmové *Hvězdné války*, které byly ostatně *Dunou* inspirovány. Metabaróni svými bojovými schopnostmi (ovládají jak moderní technologie, tak chladnou čepel či boj beze zbraní) skutečně připomínají rytíře Jedi, jen ničemu a nikomu nevěří a bojují převážně na objednávku. Neboli žádní ušlechtilí duchovní mistři, ale chladnokrevní masoví zabijáci. Kdo už vyrostl z poněkud dětinských a pohádkových *Hvězdných válek*, zde má jakousi otrlou, cynickou, krvavou a sexuálně explicitní verzi pro dospělé.

Přívlastek „masový“ je přitom u válečníku kasty Metabarónů dost podstatný, protože Jodorowského hrdinové nejsou troškaři: jestliže zakladatel rodu téměř sám zničí armádu, jeho

Zvěrolékařova zvěrstva pro zvidavé

Zvěrolékař **James Rollins** svou původní profesi pověsil dávno na hřebíček, na nějž ještě předtím pověsil i svoje pravé, poněkud neskladné jméno James Paul Czajkowski, a místo ve volatech papoušků se hrabe v historických záhadách a hypersoučasných vědeckých hypotézách, jež se záviděníhodnou fabulační dovedností spřádá do troufalých a mnohdy i dechberoucích příběhů.

„Vatikán skrývá pravdu o počátcích křesťanství a zániku římské říše,“ zní jeden výkřik, který z přebalu láká čtenáře k četbě. Pche! Vatikán už skrýval jinější věci než takovou trivialitu. Počátky křesťanství, zánik římské říše – zajímá tohle někoho jiného než pár akademických sucharů? Zajímá tohle čtenáře vědecko-historických thrillerů deset let po **Brownovi**? Nalákalo by vás to?

„Dávno ukrytá zbraň představuje klíč k osudu lidstva,“ praví druhý štek na obálce. To už je o něco lepší. Na rozdíl od počátků křesťanství a římské říše, které jsou nám, čtenářům odsypajících, explozivních thrillerů, ukradené, jelikož osud lidstva už ovlivnily, pokud to vůbec stojí za úvahu – zbraň, která představuje klíč, nota bene klíč k osudu, to už je jiná káva. Tři slibně tajemná slova už udělají své, ale pořád by to bylo suché jak jačí trus na poušti Gobi, kdyby Rollinsův román nabízel jenom tohle.

Jeho um, stejně jako um cca pětiky jemu rovných na poli spekulativního vědecko-historického thrilleru, spočívá ve výběru provokativních teorií a podpůrných rekvizit, v jejich množství a zdánlivé nespojitosti, také v neotřelosti, která způsobí, že běžnému čtenáři párkrát mírně spadne čelist, když se ocitne ve víru děje, a pak také v odvaze předkládat jako hotovou věc nezpochybnitelná fakta vedle ryzích spekulací – nelze-li jedno od druhého odlišit, tím lépe, další bodík. Nesmíme samozřejmě zapomenout na akci, to je Rollinsova silná stránka, vždyť proto také

tailní realisticke školy, jaká komiksům pro odrostlejší (a obálkám sci-fi a fantasy) dominovala v sedmdesátých a osmdesátých letech, a zároveň vstřebal i novější vlivy Moebia, **Serpieriho** či **Gigera**. Je to velmi dynamické, zaplněné a na první pohled úchvatné. Občas kýčovitě, nicméně ke komiksu tohoto druhu to tak nějak patří.

Podobně jako loni vydaná *Borgia* je i *Kasta Metabaronů* protivídní ukázkou toho, čemu se dřív říkalo brakové čtivo. Jodorowsky je veterán, který dlouhá léta nezažil, že by byl komiks označen jinak, k tomu začalo významněji docházet až od konce osmdesátých let. A jako takový je skvělým reprezentantem tohoto přístupu ke komiksu. Současný čtenář, poučený všemi avantgardními, uměleckými, autobiografickými, reportážními a dalšími seriózními komiksovými díly posledních zhruba dvaceti let, při jeho čtení pociťuje radost dosti provinilou.

Pavel Mandys / iLiteratura.cz

Alejandro Jodorowsky, Juan Giménez: *Kasta Metabaronů*. Přel. Richard Podaný, Crew, Praha, 2014, 552 s.

nechává už devátou knihou procházet akční tým Sigma Force, jehož členové mají nejen vysoké IQ na to, aby rozlouskli kdejaký vědecký oříšek, ale současně mají pěsti a k tomu i arzenál nejmodernějších zbraní, takže padouši si na ně nepřijdou – ani šedými mozgovými buňkami, ani hrubou silou.

A v tom je další chytrá vyváženost Rollinsových knih: na ko-

ho je v nich vědy už moc, odsune ji stranou a čte knihu tak, jako by koukal na film se Seagalem. Jde to, i když je to škoda. Pravda, zrovna v *Božím oku* si Rollins vědecky vyhonil triko i na svůj standard o něco víc než běžně. Zejména to platí ve srovnání s dvěma třemi posledními položkami série o Sigma Force, kde aplikovaná věda hraničila už s pseudovědou (nesmrtelnost v *Rodokmenu smrti*); a i jinak se zdálo, že série má klesající tendenci. V *Božím oku* jako by to autor chtěl napravit, drží se více než kdy jindy vědeckých hypotéz, a to tentokrát poměrně složitých a neotřelých, jež je třeba v textu alespoň elementárně vysvětlovat, což ty, kteří po knize sáhnou mezi dvěma rvačkami na fot-

bale, asi moc neuspokojí. Ale jinak, jen houšf...

Mnohovesmír, temná energie, kvantové propojení, satelitní gyroskopy zvané Boží oko... tolik za současnou epochu. A Attila, Čingischán, čarodějnické procesy v Uhrách, apoštol Tomáš v Číně, to na misce historie. V Rollinsově podání tyhle ingredience dlouho oddělené nezůstanou, rychle je smísí do výbušné směsi, která hrozí zničit Zemi. Během pouhých čtyř dnů. Protože se sem blíží zhoubná kometa. Satelit, který zkoumal ji a také podstatu temné hmoty, jež umožňuje vidět v jednom lineáru vše minulé od doby velkého třesku až po současnost, ale dovoluje nahlédnout i do budoucnosti, přinesl na zem jedinou fotku. Je na ní totálně devastovaná Země. A k tomu se najde osm set let stará kniha vázaná v lidské kůži, kde se o leccems z těch béd píše, a rovněž stejně stará lebka – a jedno i druhé rostlo podle všeho kdysi na Čingischánovi. Jeho hrob leží neznámo kde a nalézá se v něm neznámo co. Bylo by dobré si v tom udělat jasno. Od toho je tady Sigma Force.

A od toho je tady atlas světa, na němž Rollins tentokrát zaujala hlavně Čína, Mongolsko a Severní Korea; každá ze zemí nabídné vymazlené spektrum zlosynů sledujících každý svou vlastní agendu, takže pěsti i zbraně úderného týmu si přijdou na své.

A trochu to ruší. Ve spekulativně chytrém románu, za který si troufám *Boží oko* označit, se to chvílemi rve jako ve Stodolní. Bohužel, jako kdyby přišly odněkud z takové končiny, se často chovají a mluví i záporné postavy knihy: hloupě, naivně, neotesaně, primitivně, ba i směšně. Erudovaný vědec by možná podobně ocejoval i aktéry z opačné strany, ale Rollins nezamýšlí svými knihami uspokojovat vědce, stejně jako – snad – nemíni nadbíhat úplným pitomcům. Jen někdy nechává v tomto směru člověka na pochybách.

Roman Lipčík / iLiteratura

James Rollins: *Boží oko*. přel. Zdik Dušek, BB/Art, Praha, 2014, 342 s.

Julie Nováková: Neúnnavný žánrový Blížencec

Julii Novákovou znáte především jako autorku science fiction, své kratší práce a články publikuje na stránkách časopisu *XB-1*, kde poslední dobou překládá rovněž populární články Jasona Sanforda. Pronikla i na zahraniční trh a publikuje mimo jiné v uznávaném online magazínu *Clarkesworld*. V minulém roce si s úspěchem vyzkoušela sdílený svět dobrodružných příběhů agenta JFK. V roce následujícím se můžeme těšit na její dosud nejambicióznější dílo – space operu *Blíženci*, která vyjde pod hlavičkou nakladatelství Brokilon jako trilogie v rámci edice Evropská space opera. A aby toho nebylo málo, připravila si pro nás i transhumanistickou antologii *Terra nullius*. To už je dost důvodů pro rozhovor...

Letos ti u Brokilonu vyjde trilogie *Blíženci*. Jak dlouho jsi na ní pracovala a jsou už nyní hotové všechny tři svazky?

Celkově to působí jako věčnost – pracovala jsem na ní s drobnými přestávkami bezmála čtyři roky. Všechny tři svazky jsou hotové. Vzhledem k tomu, jak těsně na sebe navazují a jak úzce se propojují některé linie, bylo nejrozměšnější dokončit napřed celou trilogii a pak po sobě ještě pečlivě zkontrolovat, jestli všechno navázalo, jak mělo, jestli si tam něco neodporuje nebo některá část nevyzněla do ztracena. Za vychytání různých chybiček obrovsky vděčím betačtenářům, kterým tímto moc děkuji!

Jak bys ji jako celek představila čtenářům a lze ji k něčemu přirovnat? Kdo je podle tebe cílová skupina trilogie, tedy čtenáři, kteří by ji v žádném případě neměli minout?

Blíženci jsou nová space opera pro čtenáře, kteří mají rádi dobrodružství, sympatické postavy i zajímavé nápady. Obsahuje hodně kyberpunkových i biopunkových motivů; na své si trochu přijdou i fanoušci military SF, i když válečný konflikt není ústředním bodem zápletky. Kdybych měla jmenovat nějaké inspirace, myslím, že v době vymyšlení celého konceptu jsem byla pravděpodobně ještě ovlivněná Reynoldsovým *Odhaleným vesmírem* a filmy a seriálem *Ghost in The Shell*, ale neřekla bych, že k nim lze *Blížence* přirovnat. To by jednak na mé straně mohlo u takových děl vypadat jako chvástání, jednak by to nebyla pravda – žánrově by k nim *Blíženci* patřili, ale stylem, příběhem i svým fikčním světem jsou úplně jiné. Za samotný nápad na způsob cestování v univerzu *Blíženců* a zároveň prvek, od kterého se odvíjí celý širší příběh, vděčím Brianu Greenovi. Jeho *Elegantní vesmír* tehdy *Blížence* vlastně odstartoval, i když nevím, jak by se sám Greene tvářil na můj poněkud kreativní způsob nakládání s Calabiho-Yauovými prostory...

***Blíženci* jsou bezesporu tvým dosud nejambicióznějším dílem. Byla jsi od začátku rozhodnuta napsat něco tak obsáhlého, anebo si to vyžádala až sám příběh?**

Už ve chvíli, kdy jsem příběh plánovala, bylo jasné, že buď půjde o jediný tlustospis, nebo – což mi připadalo jako lepší varianta – si vyžádá více knih. A rámcová osnova poskytovala lo-

gické předěly v příběhu právě pro trilogii, psát jsem tedy začala už s vidinou tří knih. Je tu prostor i pro případné pokračování, které by ale přinejmenším zčásti mělo jiné postavy a vzhledem k zakončení *Blíženců* už by se vydávalo trochu jiným směrem – ale o tom více až po vydání celé trilogie... Zatím mám v plánu jen pár samostatných povídek s postavami z *Blíženců*, odehrávajících se před událostmi z trilogie i po nich.

V poslední době jsi úspěšně publikovala své kratší práce a články i na angloamerickém trhu. Lze v dohledné době očekávat další překladovou povídku? Nesníš v koutku duše třeba i o zahraničním vydání *Blíženců*?

Jednu povídku mám už přijatou v zajímavém žánrovém magazínu *Ares Magazine* vydávajícím kromě povídek a článků i deskové hry, což mi připadá jako skvělý koncept, ale jde o poměrně nový časopis a zatím vydali jen první dvě čísla, a tak doufám kvůli udržení jejich nápaditého konceptu i kvůli své povídce, že na trhu nadále vydrží a budou získávat stále více čtenářů. Pár dalších povídek, které jsem mezitím napsala anglicky, porůznu visí nabídnuté a čekám na odezvu; uvidíme tedy, kam se to vyvine.

Zahraniční vydání *Blíženců* by bylo skvělé, ale musel by se najít překladatel, který by byl ochoten přeložit přinejmenším první díl s nejistou vyhlídkou na zisk; pro autora je prakticky nemožné si zaplatit dobrého překladatele, a tak by do toho musel jít s tím, že honorář dostane tehdy, když kniha najde nakladatele a bude vyplacen honorář. Nejspíš málokterý soudný překladatel by šel do takového rizika. A samotné by se mi *Blížence* překládat nechtělo. Směřem z češtiny do angličtiny jsem už sice přeložila jak několik svých povídek (včetně té, která by měla vyjít v *Ares Magazine*), tak různé články, ale pouštět se do práce tohoto rozsahu by mě upřímně řečeno děsilo. Když si představím čas, který by mi překlad zabral, raději ho věnuji psaní. Nevylučuji, že někdy příště už to půjde naopak a otázka bude směřovat na přeložení anglicky psaného románu do češtiny. Psát přímo anglicky je přinejmenším pro mě daleko snazší než do angličtiny překládat a překlad do rodného jazyka, zvlášť u svého vlastního textu, je také jednodušší než do cizího. Ale jakkoli mi nevádí psát povídky už spíš anglicky, nechtělo by se mi – alespoň zatím – psát napřed v angličtině vše a do mateřštiny už jen překládat. Psát česky mě stále baví, na tom se nikdy nic nezměnilo.

Letos se u Brokilonu pro mnohé jistě překvapivě objeví tvá první antologie *Terra nullius*. Jak se vlastně zrodila myšlenka pokusit se sestavit antologii na českém trhu, který je domácími sborníky poněkud přeplněn? Čím se odlišuje od antologií osvědčených jmen jako Michael Bronec, Ondřej Jiřeš či Vlado Říša? A máš v tomto ohledu plány i do budoucna?

Domácích antologií vychází hodně a řada z nich je velmi pěkná a ambiciózní, ale jednak převažuje fantasy a jednak se tématy a jmény leckdy trochu opakuje. Kolik opravdu hardcore sci-fi antologií u nás vychází? Zrovna Brokilon tenhle trend letos posouvá ve prospěch SF: Kromě *Terry nullius* se chystá i

antologie Roberta Pilcha *Capricon 70*, zaměřená na space operu. Fanoušci SF tedy určitě mají na co se těšit! Není to ale obvyklá bilance.

Vzniku *Terry nullius* předcházela jakási dávná debata o tom, jestli Češi umí napsat pořádnou hard SF. Už nevím, kdo tehdy vehementně zastával pozici, že ne, ale já jsem nás hájila. Dobrá hard SF u nás vzniká, ale početně je to minoritní subžánr, stejně jako v zahraničí. Pohrávala jsem si s myšlenkou sestavit domácí antologii hard SF, ale daleko zajímavější než stavět jen na subžánru je typicky jednotící téma, které autoři pojmu z různých pohledů. A čím se SF včetně hard SF zabývá už odnepaměti a co je přitom stále aktuální a fascinující? Podstatou lidství a jeho proměnami. SF je žánr, který se nejlépe ze všech může ptát, co to je člověk a jak se ta definice může proměnit. Čím více úhlů pohledu na tuto otázku se sejde, tím rozmanitější a zajímavější je výsledek, a tak tu máme biotechnologie, genové inženýrství, neurální implantáty, propojení vědomí s jiným člověkem, zvířetem či strojem, přenos vzpomínek i mimozemskou biologii. Žánrově především hard SF, a to s prvky špionážního thrilleru, humoru či dobrodružné space opery, ale i několik méně *hard* a stejně tak fascinujících pojetí transhumanismu. Čtenáře XB-1 určitě potěší jména známá z časopisu, jako Martin Gilar nebo Hanuš Seiner.

Nápad na další antologii mám, a pokud *Terra nullius* sklídí úspěch, začala bych nejspíše koncem léta oslovovat autory. A třeba by se mi tentokrát podařilo získat i Editu Dufkovou, která původně přislíbila účast i zde, ale nakonec místo memů předala dál své geny, takže je pochopitelné, že jí tou dobou na psaní už moc času nezbývalo.

Na závěr mi dovolu obvyklou otázku. Co pro nás chystáš do budoucna? Na čem zrovna pracuješ a co máš v plánu do nejbližší budoucnosti? Najdeš si v tom zhrnu čas i na povídky a články pro XB-1?

Tedy, v nejbližší budoucnosti bych měla napsat především diplomovou práci, ale kromě ní pracuji na novém románu i několika povídkách, které by se mohly objevit v XB-1, a na články samozřejmě také nezanevřu. Některé se objeví i v zahraničních magazínech; chystané číslo *Fantasy Scrollu* obsahuje mou recenzi *Echopraxie* a chystám i jeden nový článek pro *Clarkesworld*. Zároveň se s Janem Kotoučem a Honzou Feltem pouštím do vedení řady workshopů (nejen) pro aspirující spisovatele, a to jak v češtině, tak v angličtině. Cizinci žijící v ČR dříve neměli moc možností učit se tvůrčímu psaní, čistě kvůli jazykové bariéře, a my jim tu příležitost poskytujeme – stejně jako Čechům, kteří by rádi psali anglicky. *Writing Workshop* se v celé své šíři teprve rozjíždí, a tak uvidím, jak půjdou dohromady studium a práce na univerzitě, občasná korektorská a překladatelská zakázky, workshop, psaní beletrie i publicistiky, přednášení, editování a kdovíco dalšího. Občas mám pocit, že je toho možná až moc, ale je to rozhodně lepší než naopak. Takhle mám stále co dělat a především dělám věci, které mám ráda a které mě baví!

Martin Šust / XB-1

Co je to PAF? Jedná se o Přebor autorů fantastiky – žebříček úspěšnosti sestavený dle výsledků v literárních soutěžích žánru sci-fi, hororu a fantasy, podobně jako je tomu ve sportovních kláních. Duchovním otcem počínů je Michael Bronec, ku pomoci přispěli Vladimír Němec, Harv a Darth Zira za Fandom. Ačkoliv je Přebor autorů fantastiky veden s mírnou nadsázkou, jeho cílem je upozornit veřejnost na nejuspěšnější autory, a rovněž mezi autory podnítit soutěživost.

Na letošním Fenixconu v Brně byly vyhlášeny výsledky již pátého ročníku Přeboru autorů fantastiky. V roce 2014 v patnácti soutěžích o umístění bojovalo 712 povídek, ze kterých bylo 126 nejuspěšnějších zahrnuto do hodnocení PAF.

Nejvíce vavřínu za rok 2014 sklídila Kristýna Sněgoňová, která dokázala současně ulovit Mloka v CKČ (Lék), povýšit do šlechtického stavu a získat meč v soutěži O nejlepší fantasy (Cestou Nachu), a ještě zabodovat ve Vidoucí (Zadostiučinění). Jako druhý se v přeboru umístil Karel Doležal, který se mimo psaní povídek realizuje i na webu triumvirat.cz s texty o tvůrčím psaní. Karel Doležal získal za rok 2014 dvě nominace v CKČ (Sedminožnice, Šperk) a páté místo v Žoldněřích fantazie (Osberht). Na třetím místě se v PAF skví Tomáš Heveroch, který bodoval hned ve čtyřech soutěžích: První místo vybojoval v soutěži O dračí řád v kategorii fantasy (Seznamte se, prosím), dále bodoval v soutěži Vidoucí (Můj milý deníčku), následovala soutěž New Weird (Noční zpověď) a nakonec Zlatá zebra (Úředníci a občané).

Tito tři nejuspěšnější přeborníci PAF za rok 2014 byli tak laskaví a pro Interkom odpověděli na několik všetečných otázek.

1. Pro koho píšeš? Máš cílovou skupinu čtenářů nebo nemáš?

Kristýna Sněgoňová: Už pár dní jsem nenapsala nic většího, než je nákupní seznam (pro kohokoliv ochotného nakoupit místo mě), ale během loňska a předloňska jsem všim, co jsem napsala, spamovala Špinavce. To není jeho skutečné jméno (a nesouvisí s jeho tělesnou hygienou), ale jeho skutečné jméno je nudné a Špinavec je všechno, jenom ne nudný.

Jakmile Špinavec prohlásil, že to není tak hrozné jako obvykle, případně že se to skoro dalo číst, a pokud byl v dobrém rozmaru nebo jsem mu dala čokoládu, že se mu to líbí a přečetl by si to, i kdybych ho neuplácěla sladkostmi, byla jsem si povídkou/novelou více nebo méně spokojená a mohla jsem ji poslat dál. Dobře, ono by asi stačilo odpovědět, že píšu pro každého, komu se líbí moje příběhy (plus pro porotce, kterým se nelíbí, ale nedostali při čtení na vybranou – díky za obětavost, vím, jak hrozné je číst něco, co byste s chutí hodili do kanálu a vymazali si to z očí i myslí kyselinou), ale chtěla jsem se Špinavci odvděčit za jeho čtení aspoň tím, že se o něm v dobrém zmíním. Všechno, co neznělo hezky, bylo mstou za každou povídku, kterou nazval blitkou.

Karel Doležal: Co se cílové skupiny týká, tak nemám tušení, zda vlastně existuje. Snažím se tvořit pro lidi, kteří mají zájem o směsky žánrů, které nelze pořádně zařadit do žádné škatulky. Ve výsledku si troufám říct, že by si u mě každý mohl něco na-

aneb Přebor Autorů Fantastiky 2014

jít, ať už touží po humoru, akci nebo se chce bát. Mnohdy to všechno zvládne v jedné povídce.

Tomáš Heveroch: Popravdě, mé jednotlivé povídky se navzájem liší jak formou tak obsahem (letos tam byla utopistická karikatura, humoristická fantasy i New Weird), takže cílenou skupinu nemám. Každopádně rád píšu hlavně zábavné věci, aby to lidi pobavilo. Prvním čtenářem je ale vždy má manželka.

2. Co od psaní čekáš? (Máš pokaždé v plánu sdělit „něco“ konkrétního, nebo je psaní tvým způsobem spontánního sebevyjádření?)

Kristýna Sněgoňová: Čekám, že vypíšu ze své hlavy všechny, kteří ji více nebo méně oprávněně okupují. Když už je tam moc těsno a Dressler vráží lokty do žeber Levercham, Joachimovi stojí na nose dalších deset lidí a přes jejich pokřikování (NAPIŠ MĚ!) není slyšet vlastního slova, někdo z nich musí ven. Jakkmile se v hlavě uvolní trochu místa po vypsaných uprchlících, může se zaplnit dalšími příběhy a lidmi. Zatím se nezdá, že by to mělo skončit.

Karel Doležal: Psaní je pro mě občas způsobem vyjádření názoru, ale ve velké většině chci hlavně bavit. Nesnažím se o žádné velké umění, mým cílem je spíš čtenář, který po přečtení textu nemá pocit, že jsem ho okradl o hodinu času. Ve formě povídek (a románů, který právě přepisují) také rád předávám různé drobné historky z vlastního života, pouze oděné do fantastického hávu.

Tomáš Heveroch: Mé psaní je spíše spontánní vyjadřování nápadů. Nikdy se nenutím do psaní (proto také často nestíhám uzávěřky soutěží), povídky mám třeba rozepsanou půl roku, když nemám nápad jak dál.

3. Jak vidíš svět kolem sebe?

Kristýna Sněgoňová: Jako příležitost. K čemukoliv. Jinak jsem samozřejmě hrozně konzervativní.

Karel Doležal: Zcela upřímně? Jako obrovskou hromadu práce (jako čerstvému otci mi teď narostla), která je neporazitelná, ale musíme se pokusit ji odházet, chtět nechtět. Občas z ní totiž padá inspirace a je s ní i zábava.

Tomáš Heveroch: Svět je naprosto neskutečné místo, které je přeplněné takovým množstvím úžasných věcí a informací, že na to jeden lidský život nestačí. Každý den by měl člověk věnovat alespoň chvíli tomu, aby se pokusil objevit něco nového, co nezná. Například já jsem dnes zjistil, že první, kdo se rozhodl podniknout cestu kolem světa podle Vernova románu, byla žena, novinářka Nellie Bly. A nejen to, byl to dokonce závod, protože konkurenční noviny vyslaly současně svoji novinářku, aby ji předhonila. To je dobrý základ pro pozadí nějaké povídky...

4. Dokážeš se při čtení oprostit od autorského myšlení?

Kristýna Sněgoňová: Když mě příběh pohltí tak, že na nic jiného není čas a prostor, pak nevnímám ani očividné nesmysly a věřím autorovi první poslední. Někdy ale myšlení vyložené bolí a v horším případě je znát, že bolelo i autora. Občas si říkám Sakra, za tohle jsem zaplatila? Měla jsem si to po večerech napsat sama a líp! Občas si říkám Kéž by mě tak tohle napadlo, když

jsem psala (doplň libovolný název!), případně Všechno je ztraceno, téhle úrovně nikdy nedosáhnou, měla bych začít háčkovat... A občas Ha, přesně tohle jsem taky chtěla napsat, ten King / Kulhánek / Kopřiva mě zase vykradl!

Nejsem grammar nazi (dobře, jsem), ale otevírá se mi v kapse nůž, když se pokouší psát někdo, kdo zahlédl levým okem z rychlíku klávesnici a ta se mu v prstech mění v nástroj zla, protože internet snese neomezené množství hrůzy. Pokud tak ovšem nevznikne kultovní guilty pleasure dílo, tak stupidní až geniální, které mi pokaždé zvedne náladu. Pár takových je mezi mou oblíbenou četbou.

Karel Doležal: Naštěstí ano, ale například krátce po dokončení hodnocení soutěže to je fuška. Mnohdy už musím sám sebe okřiknout, že tohle nemám řešit, když je autor už roky mrtvý.

Tomáš Heveroch: To jde? Ne! U knih i filmů většinou uhodnu zápletku nebo „velké odhalení“ dopředu. U knížek občas dokonce vymyslím, jak bych to napsal já, kterou postavu bych nechal žít atd.

5. Jaké knihy čteš?

Kristýna Sněgoňová: Momentálně asi 20 hodin denně sytím novorozeně a to je intelektuálně poměrně nenáročná činnost, takže když si obratným chvatem uvolním jednu ruku, trávím čtením většinu dne a noci především. V každém pokoji musím mít rozečtenou aspoň jednu knihu, protože jsem líná přecházet z pokoje do pokoje a hledat knihu, nebo si ji neustále nosit s sebou. Teď jsem skončila s Panem Mercedesem a rozečetla Ekonomix (přečíst si ho je podle přebalu lepší, než si udělat doktorát z ekonomie – no, nevím, buď se u mě rozvinula mateřská demence, nebo je pro mě doktorát nedosažitelnou metou, nemít to tak roztomilé obrázky, asi bych se stále potácela na prvních stranách), podruhé po letech Jonathana Strange a pana Norrella, dočítám Město snících knih a chystám se na Svítky z Londýnského mostu. Čtu všechno, co je popsáno písmeny, včetně reklam na pivních táccích, když je při čekání na obsluhu dlouhá chvíle. Z knihovny jsem si před pár dny donesla tři knihy, ale jedna z nich je příliš děsivá a další dvě jsou zatím v pořadí.

Karel Doležal: Fantastiku obecně, mám však slabost pro humor, science fiction a poslední dobou rád louskám detektivky a dobrodružné romány Edgara Wallace, ideálně ve vydáních z první republiky. Mimo knihy zbožňuji duchařské historky a městské pověsti.

Tomáš Heveroch: Tak nyní zrovna čtu Hru o trůny. Jinak mezi nejoblíbenější autory patří Zelazny, Gaiman a Bradbury. Samozřejmě literární vkus není stálý, dříve jsem četl hlavně Pratchetta a v poslední době jsem přišel na chuť i R. A. Salvatorovi. Nebráním se ale ani beletrii, většinou čtu klasiku zakoupenou v antikvariátu.

6. Co tě nejvíce inspiruje?

Kristýna Sněgoňová: Brno. Město, kde se může stát cokoliv. A taky se to tam děje.

Karel Doležal: Když se podívám na tvorbu za posledních pár let, tak život, přátelé a hudba. U něčeho se mi nepíše tak dobře jako u progresivního rocku. Mnohdy se snažím zachytit náladu alba, které zrovna hraje.

Tomáš Heveroch: Svět kolem. Stačí nějaká nepatrná informace, zajímavost. Inspirace číhá na každém rohu.

7. Které z udělených cen si nejvíce vážíš?

Kristýna Sněgoňová: Vidoucí byli loni vyhlášeni první, takže jsem se z nich jako první radovala (ačkoliv mi ceny poslali až po měsíci, takže jsem se už trochu bála sníst perník), CKČ vyvrcholila na Parconu a akce, ze které odcházím v tričku Attack on Titan a s náručí plnou knih a Mloka (a s pokutou 20 euro, kterou jsme dostali na parkovišti, jako bonusem), je k nezaplacení, O nejlepší fantasy zakončilo ve všech ohledech skvělý rok a díky němu jsem tuplovaná lady (ale v autobusu mě ani po tomto oznámení nepustil nikdo sednout, dneska už si lidi aristokracie patrně tak neváží)...

Dobře, bude to Mlok. Nejenom kvůli konkurenci, která se CKČ účastní – některé povídky si mě získaly a věřím, že spoustu skvělých jsem ani neměla možnost číst – ale především kvůli tradici a organizaci soutěže. Vím, jak náročné je organizovat

něco velkého (jsem personalistka – lidi mi neodpovídají na maily, a když je náhodou potkám na schodech a pokusím se na ně obsah mailu zakřičet přes zábradlí, nežádka předstírají hluchotu a skáčou do výtahových šachet, jen aby se vyhnuli povinností, takže mám bezmála slzy v očích, když organizace něčeho proběhne bezproblémově), a takhle by to zkrátka mělo vypadat.

Karel Doležal: Při zpětném pohledu navzdory Pulci 2013 za mikropovídku, to bude Skokan 2011. To byl můj vstup na scénu a byl ve velkém stylu. Na euforii dne, kdy jsem jej přebíral, nikdy nezapomenu. A pak jako cenu také schovávám e-mail, v němž se mě nakladatel ptá, zda bych nešel na pivo.

Tomáš Heveroch: Překvapivě prvního umístění (tady pokud se tak dá 5. místu říkat) s první povídkou, kterou jsem se odvážil poslat do soutěže O Stříbřitělesklý halmochron. Navíc se tehdy Je třeba zabít Shakespeara dostala i záhadnou cestou na stránky časopisu Nowa Fantasyka. Takže si nejvíce vážím této první poslané povídky, bez ní bych asi v soutěžích nepokračoval.

Děkujeme nejspěšnějším borcům PAF 2014 za jejich odpovědi a doufáme, že inspirovali ostatní autory.

MD, Tisková mluvčí PAF

PAF 2014 (pořadí)

Pořadí	Autor	Body	27.-33.	Štiblaríková Lenona	7.00
1.	Sněgoňová Kristýna	27.50	27.-33.	Švancara Jan	7.00
2.	Doležal Karel	23.00	27.-33.	Zelenka Jaroslav	7.00
3.	Heveroch Tomáš	20.50	34.	Drdlová Helena	6.50
4.	Mls Ivan	17.88	35.-40.	Brabec Milan	6.00
5.	Molcarová Václava	17.76	35.-40.	Dvořáková Miroslava	6.00
6.	Vaňková Jana	17.00	35.-40.	Matoušková Tereza	6.00
7.	Pocha Mark E.	14.50	35.-40.	Obluk Pavel	6.00
8.	Pšeničková Zdena	12.50	35.-40.	Splítek Roman	6.00
9.	Vácha Dalibor	11.00	41.	Veselá Miloslava Erika	6.00
10.-14.	Fiala Adam	10.00	42.-46.	Petrásek Tomáš	5.50
10.-14.	Lipšanský Jan	10.00	42.-46.	Bartek Patrik	5.00
10.-14.	Mertlíková Věra	10.00	42.-46.	Bureš Roman	5.00
10.-14.	Seiner Hauš	10.00	42.-46.	Černý Martin	5.00
10.-14.	Schreil Zdenek	10.00	42.-46.	Korecki Ondřej	5.00
15.-18.	Barborková Veronika	9.00	47.-51.	Plaček Petr	5.00
15.-18.	Salášková Veronika	9.00	47.-51.	Adámek Otakar	4.00
15.-18.	Sedláčková Eva	9.00	47.-51.	Herma Lukáš	4.00
15.-18.	Tomčík Martin	9.00	47.-51.	Pytlík Robert	4.00
19.-23.	Bečan Maniaque Martin	8.00	47.-51.	Varner Filip	4.00
19.-23.	Matějka M. Vít	8.00	52.	Vojtíšek Honza	4.00
19.-23.	Obrdlíková Kristýna	8.00	53.-61.	Pohl Milan	3.88
19.-23.	Stellata Viviana	8.00	53.-61.	Bellovičová Martina	3.00
19.-23.	Vydrová Zuzana	8.00	53.-61.	Brunhoferová Vendula	3.00
24.-26.	Dobšenský Jan	7.50	53.-61.	Klein Fionor Tomáš	3.00
24.-26.	Wan Veronika	7.50	53.-61.	Neuvirtová Michaela	3.00
24.-26.	Žilková Eva	7.50	53.-61.	Pecinovský Josef	3.00
27.-33.	Barsch Alfred	7.00	53.-61.	Repaský Miroslav	3.00
27.-33.	Klepál Petr	7.00	53.-61.	Sivok Olaf Jiří	3.00
27.-33.	Nekovářková Ida	7.00	53.-61.	Tlustý Tlušťjoch Pavel	3.00
27.-33.	Štefja Jan	7.00	62.-63.	Urban Petr	3.00
				Koutová Linda	2.50

Jak čistě zní Ryanova Píseň krve?

Anglický spisovatel Anthony Ryan patří k těm, co uspěli tak trochu po svém, však má také jeho aktuálně česky vydaný román na obálce pochvalná slova kolegy Michaela J. Sullivana, jenž začíná podobně. Stejně jako kupříkladu Hugh Howey (autor románu *Silo*) či Matthew Mather (jehož SF román *Kyberbouřevy* jde v průběhu roku 2015 u Tritonu) uspěl i Ryan nejprve publikováním v elektronické podobě na Amazonu a tak říká na vlastní pěst. V roce 2011 takto vydal první z cyklu kratších noirových SF příběhů a jen o pár měsíců později obsáhlý román *Blood Song* (česky *Píseň krve*), s nímž následně zaujal velké nakladatelství, jež mu neváhalo nabídnout smlouvu nejen na tuto knihu, ale – jak už je dnes zvykem – rovnou na fantasy trilogii. K úvodní *Písní* tak v loňském roce přibýlo pokračování *Tower Lord* (Pán Vysoké věže) a v příštím roce se nasmolovaná trilogie uzavře románem *Queen of Fire* (Královna ohně), přičemž autor mezitím stihl k cyklu připojit rovněž novelu „The Lord Collector“ (Sběratel). Můžeme tak s napětím očekávat, zda se následně pustí do něčeho nového, anebo svůj fantasy svět ještě nějakou dobu neopustí.

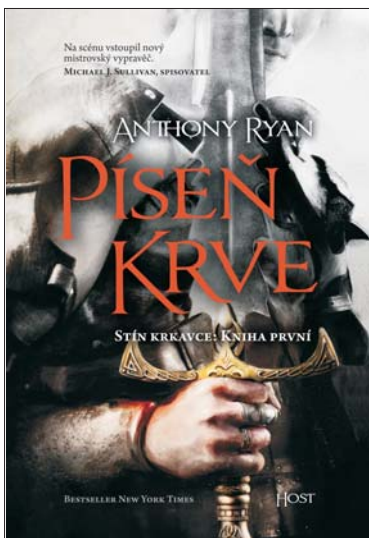
Podobně jako mnozí debutanti nedávných let – z těch nám dobře známých jmenujme kupříkladu Scotta Lynche, Joa Abercrombieho, Patricka Rothfusse, Daniela Abrahama či Brenta Weekse – se i z Ryana stal poměrně rychle zástupce špičky v ranku angloamerické epické fantasy a bylo tedy jen otázkou času, kdy se jeho román objeví i na českém trhu. Výše popsaná historie vydání *Písně* se zřetelně projevuje i na stavbě příběhu, jenž je relativně samostatný a uzavřený (autor si samozřejmě nechává možnost k pokračování, ale v úvodním svazku série se v podstatě všechny příběhové linie ke čtenářově takřka plně spokojenosti uzavírají), což nebývá v poslední době zvykem a už vůbec ne u epické fantasy. Nemusíte tedy váhat se zakoupením knihy na dobu až vyjdou všechny díly, jak tomu bývá leckdy zvykem (ostatně podobně jsou koncipovány i u nás vydané série Daniela Abrahama či Scotta Lynche).

Román je příběhem Vaelina Al Sorny (česky možná nepřilíš zdařile překládaného na Vélina, ale i na to si rychle zvyknete), syna neblaze proslulého Pána bitev, jenž ho ještě jako malé dítě svěří do výchovy šestého řádu, který je určen k obraně Víry na území Sjedenocenného království. První polovina je věnována tvrdé bojové výchově chlapce a jeho řádových bratrů a po jejím dokončení jsme svědky nabírání prvních válečných zkušeností a posléze Vélina povýšení do čela vlastního armádního útvaru až po jeho vyslání do předem ztracené války se zámožným císařstvím. Celý příběh je Vélinem vyprávěn v zajetí historikovi ve službách nepřítele, ovšem zatímco před čtenářem hrdina žádná tajemství nemá, v mezihrách vychází tu a tam najevo, že do zápisu si nechává řadu věcí pro sebe, což beru jako

zajímavý, ale zde ne zcela využitý nápad. Povinný fantastický prvek tu zastupují skryté schopnosti označované za temné síly, jež v sobě někteří lidé nosí a jsou proto často vystaveny krutému pronásledování. Rovněž Vélin skrývá svou *píseň krve*, jež ho ze začátku varuje pouze v okamžicích smrtelného nebezpečí a posléze ho už doprovází nepřetržitě. A zdá se, že jako její nositel je už od dětství terčem vražedných útoků. Příběh se tak neodvíjí pouze v rovině Vélina bojové kariéry, ale v druhém plánu rozebírá rovněž skryté schopnosti a s tím spojená tajemství, přestože výcvik a posléze armádní nasazení zde v každém ohledu dominují.

Část věnovaná nemilosrdné výchově v řádu, která jen tak mimochodem v mnohem odpovídá mé představě výcviku zfanatizovaných chlapců v teroristických táborech, je mnohem sevřenější a díky tomu paradoxně i o kousek působivější, než zbytek věnovaný několika neustále se zvětšujícím bojovým konfliktům. A právě mírná rozřístěnost druhé poloviny může být brána jako negativní stránka příběhu. Na druhou stranu to, co se nejprve zdálo být pouhou úvodní kapitolou v obsáhlé životní epopeji (díky zvolenému způsobu *vyprávění* vám přijde na mysl Rothfusova *Kronika Královraha*), se díky tomuto *rychlosuvu* na konci knihy uzavírá a v dalším svazku série tak začíná relativně nový příběh, což lze naopak brát jako výrazné plus. Záleží tedy na tom, čemu dáváte přednost a je také třeba si uvědomit, že jde o románový debut a jistou nedokonalost ve stavbě příběhu tak lze poměrně snadno odpustit. Osobně uznávám, že jsem byl z uzavření příběhových linií, ačkoli možná trochu zrychleným způsobem, příjemně překvapen, zvláště pak, když vše nelze celkově označit za konec šťastný (přece jen jde o fantasy jednadvacátého století a hrdinové dnes neodcházejí vstříc světlým zítřkům nedotčení na duši i na těle).

Naopak ryze nešťastně a zcela zjevně neinformovaně byla *Píseň krve* v českém tisku (patrně v rámci placené propagace) přirovnána k Martinově *Hře o trůny*, respektive k *Písní ledu a ohně*. Nejenže debutant Ryan není lepší spisovatel než zkušený G. R. R. Martin (ačkoli jednou se takovým snad může stát), ale především jde o jiný druh fantasy a přirovnání tak může vést ke zcela mylným očekáváním. Není to mohutný příběh s početnou škálou postav odehrávající se na všemožných místech fiktivního světa, ale naopak sevřeně vyprávění jediného člověka od jeho dětství až po krvavou dospělost. Mnohem více tak připomíná spíše výše jmenovaného Patricka Rothfusse (jenž ovšem Ryana rozhodně přehrává v tvorbě živoucích postav) či *Tetovaného* od Petera V. Brett (který zase vytvořil mnohem inovativnější svět, i když v tomto ohledu si na konečný verdikt raději ještě počkejme na další díly Ryanovy série).

Neúprosný střet kultur v románovém Vidění

Čtvrtý svazek úspěšné pentalogie *Mycelium* české spisovatelky Vilmy Kadlečkové přináší odpovědi i nové otázky a ukazuje nám známé postavy ze zcela nových úhlů pohledu. Zároveň se situace mezi jednotlivými civilizacemi vyhocuje a postupně do sebe zapadá stále větší počet dílků složité a poutavé skládanky, ačkoli odkrytí celkového obrazu na nás samozřejmě čeká teprve v závěrečné části cyklu. Můžeme se dohadovat, jakou roli sehraje změna v Lucasově životě i co přesně má v plánu Aššád, autorka nám předkládá bohatou hostinu pro naši fantazii a vyvrcholení celého příběhu se kvapem blíží. Už tento rok se vše uzavře v pátém svazku série *Hlasy a hvězdy*...

Zkáza össenské Lodi přivážející kolonisty z D-Alfy je tragédií pro lidi i Öseany – avšak z docela jiných důvodů. Zatímco pozemšťané truchlí nad zahynulými lidmi, žal Öseanů vyvolává pouze smrt posvátné Lodi. Co na tom, že několik lidí v jejich útrokách přežilo? Podle mimozemských zvyklostí se ven už nedostanou. Jejich plánované obětování některé šokuje, jiní s ním počítali a většina o něm pořádně ani neví; össenská církev ovšem ví, jak obrátit mediální pozornost jinými směry. Roy Stafford je zděšen a hledá pomoc, kde může, ale zároveň má strach; Aššád i Lucas se každý po svém potýkají s důsledky události ze závěru *Pádu do temnot*... Smyčky se kolem nich stahují – a některé doslova. Postavy *Myceli* procházely zajímavým vývojem po celou dobu série, ve *Vidění* však tento trend graduje a stále více je poznáváme i ze stránek, které nám dříve zůstávaly skryté v mlhách *ürumaë*. Aššádova záhadná minulost je zčásti odhalena a je skutečně působivá, Lucasovi se hrouští půda pod noha...

Ale i *Píseň krve* má své trumfy. Román je vyprávěn zcela pragmaticky a odvíjí se lineárně bez zbytečných odboček, což může v době obsáhlých sérií často přešlapujících na místě a ke svému konci se spíše lenivě ploužících působit jako balzám na ztrápenou duši čtenářovu. Ten si navíc užije mnoha dramatických situací, bojů a posléze i bitev. Doprovodná linie věnovaná pátrání po tajemném nepříteli a odkrývání skrytých pravd souvisejících s nepřírozenými schopnostmi pak slouží jako příslib do budoucna a spojnice s následujícími svazky.

Ve výsledku jde o nadměrně čtivou epickou fantasy pohybujiící se v bezpečném nadprůměru. Úvodní svazek cyklu *Stín krkavce* sice v rámci žánru nenabízí inovativní prvky, ale čtenáře přesto nezklame, zvláště když kvalitních epických fantasy u nás zase tolik nevychází. Nejen v předvánočním čase je to záležka na jistotu a už teď můžeme s netrpělivostí vyhlížet další díl.

Martin Šust / XB-1

Anthony Ryan: *Píseň krve, vázaná, překlad Jakub Kalina, obálka Dorothea Bylica, 624 stran, 389 Kč*

ma, Pinkertina v sobě nachází nové nečekané stránky a navenek milá přátelská Sofie nám ukazuje i druhou tvář. Ve své recenzi na *Led pod kůží* a *Pád do temnot* jsem psala, že postavy se ocitají ve stále větším zajetí sil, které jsou jim do značné míry skryty. *Vidění* teď jim i nám kousky skládanky odkrývá a čtenář si už může lépe představit celkový obrázek. Jednotlivé prvky se začínají propojovat: zkáza Lodi i katastrofa *Trismegista*, díky níž se Aššád ocitl na Fomalhiwě, Lucasova minulost na Össe a zázračná paměť i össenské intriky.

Větší množství informací však ne vždy vedou k lepším rozhodnutím. Proto podobně jako v předchozích dílech dobré úmysly zřídka vedou k dobrým koncům a selhávají na nedostatku komunikace, strachu i špatném plánování – a v důsledku se pak lidstvo jako takové, ne jen pár vybraných jedinců z össeistiky a diplomacie, poprvé naplno setká s össenským fanatismem. Össe si však navzdory šokujícímu střetu kultur umí zajistit příznivější obraz v médiích – a pravda je jasná jen těm, kteří ji znali už předtím. Vilma Kadlečková popisuje mezicivilizační politiku i intriky s cynismem, lhovostí, naléhavostí i zvědavým zájmem, podle toho, z jakého úhlu pohledu je právě vidíme. A své postavy autorka rozhodně nešetří; všichni musí podstoupit oběti, někteří své vlastní, další k tomu využívají jiných... Skvěle podaný je postupný souboj Kaměle a Aššáda, soupeření táhnoucí se už od střetnutí v *Abyssu* v minulé knize. Ještě více vzrostla propast mezi Aššádem a Lucasem, ale po osudné rozrůzce ve třetím dílu už spolu téměř neinteragují, a tak tu roli Lucasova antagonisty začíná zastupovat jeho sestra Sofie – rozhodně se zajímavými důsledky. Některé zvraty (zářah psychologů, události na Marsu) byly na můj vkus snad až příliš náhlé, ale v logice příběhu a světa dávaly smysl a čtenář už více tuší, kam posouvají celkový příběh. Jsem velmi zvědavá, kam nás zavede závěrečný pátý díl – jakým způsobem se propojí dosavadní náznaky, zda jsou má tušení správná či naprosto mylná a jakým osudem skončí jednotlivé postavy. Je těžké zhodnotit čtvrtý díl úzce propojené pentalogie, aniž bych se dopustila přílišných spoilerů, a tak dodám jediné slovo: *Pro měna*. Prochází jí řada lidských i nelidských postav a samotný svět *Mycelia* – a můžeme se zatím jen dohadovat, jak bude v páté části ambiciózního cyklu završena.

Julie Nováková / XB-1

Vilma Kadlečková: *Mycelium IV – Vidění, brožovaná, Argo, 2014, obálka Tomáš Kučerovský, 424 stran, 389 Kč*

Neokonzervativce je levicový liberál, kterého přepadla realita, třeba v podobě ozbrojeného příslušníka barevné menšiny ve tmavé uličce.

Irving Kristol

Civilizační šok

Část osmá: Pistole a druhý dodatek ústavy

Už delší dobu přemýšlím, proč mají Američané takovou vášeň pro ústavu. Možná to bude tím, že jim ve škole důkladně vysvětlili historii. Inspirativní příběh o tom, jak se kolonisté postavili mocnému tyranovi (anglickému králi), vybojovali svou nezávislost a zpečetili to konstitucí, která jim zajistila, že se absolutismus nevrátí. Američtí žáčkové mají lepší povědomí o ústavě než jejich čeští vrstevníci. Škola jim vysvětlila, že konstituce brilantně rozděluje legislativní moc (zákonodárci v Kongresu), výkonnou moc (prezident a vláda) a soudnictví (nezávislé soudy, nejvyšší soud) takovým způsobem, aby si žádná z mocenských složek nemohla urvat větší kus vládnutí, než jí přísluší. Vědí, že ústava vyvažuje složky moci tak rafinovaně, že Kongres, ústavní soud ani prezident se nemohou prohlásit za nového despota. K této trojnožce připočtete čtvrtou nohu – svobodný tisk, chráněný ústavní svobodou slova. Ten bedlivě sleduje všechny politické nepravosti a Kardashienovic rodinu a dostanete nejfajnější demokracii, jakou jste si mohli přát. Hip, hip, hurá konstitučnímu kongresu, tyranii je konec.

Jestli si myslíte, že to s přirozenou úctou Američanů k ústavě přeháním, zkuste nahodit konverzaci s newyorskými přáteli a možná vás jejich znalosti překvapí. Američané dokonalost své ústavy obdivují a někteří umějí odcitovat celé její pasáže. Běžně se na ni odvolávají v televizních debatách, soudí se kvůli ní a v hospodě se kvůli ní dokážou poprat. Pochopitelně se nepřou o suchopárné ústavní právo, ale hádají se o ty zajímavé články, například druhý dodatek, který jim dává právo vlastnit zbraně.

Když budu tvrdit, že zbraně jsou dnes v USA běžnější než na Divokém západě, možná povytáhnete obočí. Jenže průzkumy říkají, že občané USA vlastní asi 300 milionů pušek a pistolí. Každý Američan má v průměru jednu, včetně kojenců (údaje z r. 2010). Samozřejmě, že bouchačku nevlastní všichni. Někteří sběratelé jich mají desítky, takže se na jiné nedostane. Přesto nějakých 47 procent dospělých Američanů přiznává, že mají doma zbraň (Gallupův průzkum, 2011). Když si uvědomím, že z mých sousedů je každý druhý ozbrojený a dívá se z okna skrz nitkový zaměřovací kříž, mám z toho divný pocit.

Američané považují vlastnictví zbraní za právo garantované ústavou a radím vám, abyste o tom nežertovali. Když prohlásíte, že druhý dodatek si lze vykládat různě, můžete přijít o přátele. Nepomůže ani to, když jim přečtete plné znění: *Dobře organizovaná domobrana je nezbytná v zájmu bezpečnosti svobodného státu; právo lidu držet a nosit zbraně nesmí být omezováno.* Jestli budete argumentovat – jako někteří právníci – že konstituce negarantuje zbraně občanům, ale hovoří o domobraně, tedy národní gardě, můžete narazit. Otázka vlastnictví zbraní vyvolává v Americe větší vášně než homosexuální kněz, který chce pojmout za manželku chlapečka, kterého před tím deset let zneužíval.

Po každé hromadné střelbě ve škole propukne debata o zbraních novou silou. Po případu v Newtownu, kde Adam Lanza postřílel ve škole dvacet prvňáčků a šest učitelů, to vypada-

lo, že se ledy pohnou. Obama prohlásil, že kontrola zbraní přitvrdí, jenže skutek utek. Většina americké veřejnosti si to nepřeje. Jak je to možné? Pokusím se na tuhle otázku odpovědět, ale předem upozorňuji, že vás neuspokojím. Jednoznačná odpověď neexistuje.

Zbraně měli kolonisté v Americe od samotného začátku. Jeli do neznáma a pušky potřebovali mimo jiné proto, že lov doplňoval jejich jídelníček. Výzbroj minutemanů, prvních amerických jednotek bojujících proti Britům, tvořily hlavně lovecké pušky – long rifles. Revoluci jednoznačně umožnil fakt, že kolonisté byli vyzbrojeni a Američané na to nezapomněli. Proto otcové konstituce připojili za ústavu druhý dodatek. Jako pojistku, kdyby se něco zvrhlo a zdivočelý prezident nebo britský král Jiří III. si chtěli zase usurpovat moc pro sebe.

Zastánci druhého dodatku tvrdí, že obrana proti tyranii (i kdyby to byla vaše vlastní vláda) je natolik důležitá, že vyváží i vedlejší efekty v podobě otrěsných masakrů ve školách. Argumentují i tím, že hrozba ozbrojeného povstání dělníků za časů divokého kapitalismu devatenáctého století posunula vývoj zákonů a společnosti kupředu víc než pouhé stávky. Stejně tak boj proti rasové diskriminaci v šedesátých letech dvacátého století uspěl nejen kvůli protestním pochodům, ale díky tomu, že hrozilo reálné nebezpečí, že se hnutí promění v občanskou válku. Dnes učebnice zdůrazňují triumf nenásilného hnutí Martina Luthera Kinga, ale ozbrojení Černí panteři také vydatně podpořili občanské povstání a přispěli ke změně společnosti. Tuto argumentaci dokážu pochopit. Přemýšlejte se mnou o historických paralelách. Kdyby kromě lidových milic měli zbraně i občané Československa, asi by komunistům jejich převrat a padesátá léta neprošly tak snadno. Šedesátý osmý by se nejspíš zvrhl v povstání podobnému tomu v Maďarsku v roce 1956. Normalizace by nezačala morální kocovinou, ale stanným právem a popravami.

Paralely tady nekončí. Když sleduji sci-fi seriály o mimozemšťanech okupujících USA, proti kterým bojují bandy civilistů (Falling skies), začínám chápat, proč technologicky vyspělí cizáci Američany jednoduše nevyhubí. Vděčíme za to druhému dodatku. Američané nemuseli těžce získávat arzenál, měli ho doma pod polštářem. Legrace stranou. Americké branné síly přiznávají asi tři miliony ručních zbraní, což znamená, že civilisté v USA vlastní stokrát víc hlavních než armáda. Ano, Američany to bude stát hodně utrpení, ale na konci šesté řady to mimozemšťanům natrou.

Příznivci kontroly zbraní kontrují tím, že situace v USA je neudržitelná. Přestřelky ve městech jsou na denním pořádku a frustrovaní jedinci si občas zastřílí i v areálu univerzity. Třicet tisíc obětí palných zbraní ročně, z toho jedenáct a půl tisíce zavražděných a devatenáct tisíc sebevražd hovoří jasně (r. 2009). Něco se musí stát. Přiznám se, že jsem měl stejný názor, ale když jsem nastudoval statistiky, získal jsem víc pochybností než odpovědí.

Odpůrci zbraní chtějí snížit kriminalitu tím, že zpřísní pravidla pro jejich vlastníky. To zní rozumně, jenže v Massachusetts

máme jedny z nejpřísnějších zákonů už řadu let a zisk je sporný. Při nákupu musíte projít policejní kontrolou, musíte mít čistý rejstřík, musíte mít licenci (i na sprej slzného plynu), pokud legálně vlastníte zbraň v jiném státě USA a chcete přijet na lov do Massachusetts, musíte požádat o dočasnou licenci. Zbrojní pas na pušku a brokovnici můžete dostat od osmnácti, na pistoli od jednadvaceti. Vysokokapacitní zásobníky už koupit nelze. Plně automatické zbraně (samopaly) jsou pro civilisty nelegální, stejně tak jako kulometry, zkrácené brokovnice, tlumiče nebo průbojné střelivo. Zbraně musíte mít doma zamknuté v seřfu a střelivo musíte skladovat odděleně. Při převozu musí být zbraň uložena nenabitá v kufru auta. Pravidel je hodně a výsledkem?

Statistika potvrzuje jednoduchý fakt. Vlastníci legálních zbraní nevylupují banky ani se neúčastní pouličních přestřelků. Restriktivní zákony ztrpčují život zákona dbajícím občanům a množství legálně vlastněných zbraní nemá na úroveň ozbrojené kriminality vliv. Odpůrci kontroly zbraní dokonce tvrdí, že se kriminalita zvyšuje, protože zločinci profitují z toho, že lidé nenosí zbraně v podpažním pouzdru. (Massachusetts téměř nevydává povolení nosit zbraň skrytě, i když to není přímo zakázáno.) Je to zvrácený argument, ale bohužel mají pravdu v jednom. Abyste zabránili ozbrojené kriminalitě, museli byste zabavit všech tři sta milionů zbraní a totálně eliminovat prodej zbraní, jinak si k nim zločinci cestu najdou. Tím pádem zbývá odpůrcům zbraní jen jedna cesta. Změnit ústavu a zavést plošný zákaz zbraní. Otevřeně tento cíl nepřiznávají, protože je to nepopulární, ale v skrytu se o to snaží. Nenápadně se pokoušejí podkopat druhý dodatek a je jim jedno, jestli se vrátí král Jiří, nebo jestli Spojené státy zotročí mimoszemšťané.

V okruhu svých horolezeckých přátel jsem potkal odpůrce i zastánce zbraní. Garry vlastní třicet pět pistolí, ale nestřílí s nimi, pouze je sbírá. Dan má doma pět kousků a občas si jde do lesa zastřílet večeři. Bill je bývalý voják a přiznává dvanáct zbraní, včetně dvou Bushmasterů X-15, což je poloautomatická verze zbraně americké armády M-4. Poslední ze skupiny, Dave, je odpůrce zbraní a nabádá ostatní, aby se krotili. Vedu s nimi zarputilé debaty o kontrole i proti, a vylouply se z ní tyto zajímavé názory: Druhý dodatek ústavy zajišťuje, že ústava zůstane v platnosti. Bez něj je prý všechno v pytlí. Nebo že Američané považují za důležité bránit svůj majetek a blízké, třeba se zbraní v ruce. Kdo spoléhá na zákon, policii a zodpovědnou vládu, je naivní. Tyto věci nejsou navždy zaručené ani zadarmo. Odpůrci zbraní to veřejně nepřiznají, ale tvůrci ústavy dobře vědí, co dělají. Druhý dodatek nedal Američanům pušky kvůli lovu nebo proto, že střelivo je bezva zábava, ale kvůli obraně ústavy.

Připadá vám to jako silné kafe? Považujete americkou demokracii za pevnou v kramflecích a místo toho vás pohoršuje, jak se Američané v Chicagu a Detroitu vraždí? Jestli chcete, aby policie gangy odzbrojila, a požadujete plošný zákaz zbraní ve městech, policejní náčelník Detroitu vám vysvětlí, v čem je problém. Ví, že zločince odzbrojit nedokáže, a veřejně říká, že by město mělo povolit nošení skrytých zbraní všem občanům. Je prý praxí potvrzené, že to omezí kriminalitu. Má pravdu, ale

bohužel jen proto, že se Detroit po třiceti letech chátrání a vlády zkorumpovaného magistrátu zhroutil do černé díry. Město požádalo o bankrot, pořádně nefunguje pouliční osvětlení, hromadná doprava, městská správa ani policie. Ano, policejní náčelník má pravdu. Když nevládne zákon, ochrání vás jen vlastní zbraň. Jenže já to za úspěch druhého dodatku nepovažuji.

Odpůrci kontroly zbraní v USA uvádějí jako odstrašující příklad Austrálii. V Port Arthuru v roce 1996 střelec zabil třicet pět turistů a spoustu dalších zranil. V reakci na masakr zavedla Austrálie přísná omezení na poloautomatické pušky a pistole. Zbraně do té doby legální vláda nuceně vykoupila. Od té doby se žádný velký incident podobného typu nestal a násilná kriminalita trvale klesá. Zní to jako pozitivní příklad. Australané mohou zbraně stále legálně vlastnit, ale v omezeném sortimentu a s probační dobou. Jenže mí američtí přátelé to vidí jinak. Cože! Vláda přinutila své občany vydat legálně držené zbraně? To je nebezpečný precedent! To se v USA nesmí stát!

V USA se nic takového stát nemůže už proto, že vláda nemá souhrnné údaje o vlastnicích zbraní. Je to zvláštní, že stát nereguluje tak nebezpečnou věc, jako jsou střelné zbraně, ale bohužel je to tak. Federální evidence neexistuje a počty legálních (a ilegálních) zbraní v USA se pouze odhadují. Když policie najde zbraň použitou při zločinu, dohledává majitele podle sériového čísla v databázi, kterou podle zákona musejí vést prodejci. Jen tak se detektivové dozví, jak se k tomu grázlovi (nebo legálnímu vlastníkovi) pistole dostala.

Obhájci zbraní říkají, že zodpovědní vlastníci pro své okolí nebezpeční nejsou. Dobrá, jenže kdo je absolutně zodpovědný? Když máte doma pětatřicet pistolí, je těžké je uhlídat. Vzpomeňte si, jak jste jako děti doma slídili po ukrytých dárkách k Vánocům. Kolik jste jich objevili? Skoro všechny? Teď si představte, že máte doma dorůstající syny, kteří jsou zvědaví, kam schováváte klíč od seřfu s pistolemi. Pětatřicet zbraní po domě neschováváte a bezpečně nebudou, ani když je zakopejte na dvorku jako veverka oříšky na zimu. Jednou v noci vás může probudit exploze, když Zrzečka váš muniční sklad objeví a místo žaludu vytáhne z hlíny pojistku ručního granátu.

Přes děsivé případy z nedávné minulosti Američané v naprosté většině (73 %) odmítají přísnější kontrolu zbraní a počet zbrojních sympatizantů se od šedesátých let postupně zvyšuje. Možná to souvisí s tím, že stále větší počet lidí pochybuje, že je vláda dobře reprezentuje a chrání. Také statistiky ukazují, že prodej zbraní trvale stoupá. V roce 2002 požádalo o nový zbrojní pas 8,5 milionů Američanů (žádosti stát eviduje důkladně), v roce 2012 už to bylo dvojnásobné množství. A to přesto, nebo právě proto, že v roce 2011 palné zbraně asistovaly v USA u půl milionu zločinů. 82 tisíc lidí skončilo s kulkou v těle, což byli ti šťastnější, protože 30 tisíc méně šťastných rezidentů USA zranění podleho.

Odpůrci zbraní nabízejí čísla, která hrají na city a nenechají člověka chladným. Ve Vietnamu v letech 1955 až 1975 padlo 58 tisíc amerických vojáků. Stejný počet civilistů zahyne v USA během dvou let. Americké ztráty v Iráku a Afghánistánu jsou od začátku konfliktu asi sedm tisíc vojáků a jejich počet postupně navyšuje množství sebevražd traumatizovaných ve-

teránů. Podobné množství lidí padne na ulicích USA za pouhých sedm měsíců.

Obránci zbraní kontrují statistikami FBI. Podle nich je při zločinech použito jen osm procent legálních zbraní a při vraždách nefiguruje legální zbraň téměř nikdy. Legální vlastníci za zločin prostě nemohou. Ani tvrzení, že zbraň v domě místo zvýšeného bezpečí znamená riziko, že se sami postřelíte, není moc důvěryhodné. Přes stovky milionů legálně vlastněných zbraní se v roce 2010 náhodně zranilo v domácnosti 606 lidí.

Dan a Bill argumentují tím, že místo přitvrzování zákonů je k potírání zločinců třeba využít existujících zákonů. Přijímat další zákonná omezení zbraní nemá smysl, protože to nepomáhá a zločinci na zákon kašlou. Oba pánové jsou zastánci National Rifle Association (NRA). Tato organizace podpořila zavedení kontrol totožnosti při prodeji zbraní (1988) a federální kontrolu trestního rejstříku (1993, takzvaný Bradyho zákon), jinak však obrátně lavíruje a lobuje proti zavedení dalších omezení. NRA sice stála stranou soudního případu ve Washingtonu DC, od rozhodnutí vrchního soudu v roce 2008 však hlasitě jáás. V případě šlo o to, že Washington DC v roce 1975 plošně omezil vlastnictví zbraní ve městě. Z dobrého důvodu, protože v počtu na sto tisíc obyvatel má distrikt hlavního města zdaleka nejvyšší mortalitu ze všech států v USA. Kriminalitě to nepomohlo, Washington DC (když odpočítám pár lepších čtvrtí a muzea) patří k velmi nebezpečným místům pro život. Po letech soudních příhledně druhého dodatku ústavy doputoval případ až k nejvyššímu soudu a město prohrálo. Perspektivou starých kovbojek se to dá shrnout takto: Místní šerif se rozhodl zklidnit přestřelky opilých honáků a přikázal jim, aby odložili kolty při vstupu do města. Jenže honáci, místo aby odepnuli opasky, šerifa zažalovali k federálnímu soudu. Protože spor vyhráli, dál s gusem terorizují občany a šerif skřípe zuby.

Názor Billa a Dana, že ozbrojený zločin a vraždy dostane policie pod kontrolu, když bude důsledně vymáhat stávající zákony, mě nepřesvědčil. Spojené státy produkují a prodají svým občanům pět milionů zbraní ročně. V USA bylo v roce 2011 evidováno přes 120 tisíc licencovaných prodejců zbraní. Když předložíte řidičák a máte čistý rejstřík, prodají vám, cokoliv si budete přát. Díky ilegální praxi „straw purchases“, fiktivních prodejů přes nastrčenou osobu, si zbraň snadno pořídí i lidé se škrálopem. Jednou jsme byli v Bass Pro Shopu, obchodáku s loveckými potřebami, a stali se svědky této scény: Babička si kupovala masivní pětačtyřicetku, kterou skoro neunesla v pravici. Zbraň vybral její tetovaný vnuk, o kterém prohlásila, že seděl. Obchodník věděl, o co kráčí, ale ani okem nemrkl. Aspiroval na nejlepšího prodáváče měsíce, proto jim Colt úslužně zabalil.

Existují i jiné cesty, jak systém obejít. Třeba při transakci mezi soukromníky není prodávající povinen kontrolovat zákaznickovy papíry. Kupce má sice požádat stát o kontrolu později, ale proč by se přetrhl, že... Podle statistiky FBI pochází jen 10 % až 15 % zbraní použitých při zločinu z krádeží. Zločinci si zbraň jednoduše koupí na černém trhu. Nejvydatnější přísun vede přes velké překupníky, kteří legálně nakupují ve velkém a posílají to dál. Když to při kontrole úřady praskne, tvrdí, že jim

někdo vyloupil sklad. Také gun shows, veletrhy zbraní, jsou vhodná cesta, jak přijít k bouchače i se záznamem v rejstříku. Pro veletrhy platí výjimky a prodejci tu často používají slogan „no background check“ (kontroly rejstříku neprovádíme) jako reklamu. Mimochodem, odhad 310 milionů zbraní v USA jsou jen legálně vlastněné bouchačky. O množství ilegálních zbraní se neví nic, jen to, že zločinci jsou dobře zásobeni. I kdyby Obama zítra zrušil zbrojní průmysl a zarazil legální prodej zbraní, trvalo by dlouho, než by se podařilo zločince v USA odzbrojit. Možná pár desetiletí.

Statistiky zločinu v Americe vypadají strašidelně. V počtu vražd střelnou zbraní vede Jižní Afrika, ale USA s převahou ční nad ostatními vyspělými státy. Počet vražd na sto tisíc obyvatel mnohokrát předčí země Evropy. A to přesto, že ozbrojená kriminalita od poloviny devadesátých let výrazně klesá. Počty vražd jsou dnes poloviční v porovnání s rokem 1993 a frekvence ozbrojených loupeží se snížila trojnásobně. Je to potěšující, ale nikdo neví, čím to je. NRA je toho názoru, že lépe vyzbrojená populace účinněji čelí zločinu. Brrr. Jenže výzkumy lepší zdůvodnění nenabízejí. Existuje sice silná korelace mezi hladinou olava v krvi matek a hladinou zločinu, ale je to dost divoká hypotéza. Na blahodárné účinky bezolovnatého benzínu nevěřím. Jiné teorie dávají pokles nášilí do souvislosti s legalizací potratů v USA (r. 1973). Prý vyrůstá víc dětí ve šťastných rodinách. Hmm... Osobně se kloním k názoru, že největší vliv má demografie. Američané jsou starší, tučnější a s postupující artrózou konzervativnější. Velikost rizikové části populace – adolescentů – se snižuje na úkor důchodců.

Hladina zločinu klesá a s ní podpora pro odzbrojení. Američané věří, že všechno dobře dopadne. Případ v Newtownu (prosinec 2012) mi však pořád leží v hlavě. Mám dva kluky na základní škole, podobné té, do které vstoupil Adam Lanza s poloautomatickou puškou. Byl vyšinutý, ale ne zas natolik, aby se postavil dospívající mládeži. Vybral si první třídu. Ani s opakovačkou nejde zastřelit dvacitku šestiletých dětí najednou. Někdý musel nabíjet. Když si uvědomím, co zažili schouleční prvňáčkové v rohu učebny, než na ně přišla řada, nemůžu v noci spát.

I po dlouhých debatách s kolegy stále nechápu, proč mají Američané zbraň v takové oblibě. Chtějí druhý dodatek, mají ho mít. Proč však tolik lidí považuje za nutné se ozbrojit? Vymyslel jsem jen jedno vysvětlení. Dan mi vyprávěl, že když mu bylo čtrnáct, chodil ve Vermontu do střední školy s puškou přes rameno. Před osmou se stavil v ředitelně, odevzdal brokovnici pedagogickému dozoru, aby si ji odpoledne vyzvedl a šel na králíky. Zatímco my máme (správně nebo nesmyslně) zakódováno, že zbraň je nebezpečná věc a domů ji nechceme, pro mnoho Američanů takhle představa přestala být odstrašující. Miliony vojáků prošly válkami dvacátého století a zbraň si ponechaly i v civilu. Amerika v průběhu let ztratila citlivost, tabu zbraní zmizelo. Vážení otcové rodin se v kostele modlí se ke Kristu, který po poličku nastavil druhou tvář. Po mši vytáhnou doma zbrojní arzenál a začnou ho leštit, aniž by v této činnosti cítili ironii.

Odpůrci zbraní prohrávají a v zoufalství se chytají i statisti-

ky sebevražd. Ta přesvědčivě ukazuje co se stane, když se pistole stane běžnou součástí zařízení domu. Zatímco v Čechách řešíme dobrovolný odchod ze světa nejčastěji provazem a jen 11,5 procenta mužů a 2,8 procent žen použije střelnou zbraň, v USA patří kulka k nejobyklejší metodě sebevraždy (69 %, r. 2011). Tradičně se střílejí především muži, ale i třicet procent amerických žen oželí make up a zvolí způsob, u kterého není cesta zpátky. Když stisknete spoušť, těžko si už sebevraždu rozmyslíte.

Začal jsem ústavou a také jí skončím. Když se pokusíte sáhnout Američanům na konstituci, velmi se rozohní. Dodatky k ústavě jsou pro řadu z nich svaté. Je to tak, přestože historie ukazuje, že ústava je živý dokument a dodatky se mění. Dá se to ukázat na osmnáctém dodatku, kterým v roce 1919 zavedly Spojené státy prohibici. Jenže občané omezení ve svých právech (chlastat) to nerespektovali. Anarchisté v čele s Al Capone

nem se postavili proti nespravedlnosti čelem. Capone distribuoval alkohol a bojoval za práva občanů (a své obohacení) tak úspěšně, že dobrá věc zvítězila. Osmnáctý dodatek byl v roce 1933 anulován dvacátým prvním dodatkem. Gangster Al Capone skončil v base, jednou však možná bude jeho příběh pře-vyprávěn jako boj aktivisty proti systému. Stane se bojovníkem za čistotu ústavy.

Jaký je můj závěr z průzkumu amerického veřejného mínění? Obávám se, že se změny kurzu nedočkám. Zbraně vrostly do celé společnosti tak, že se nedají snadno vykořenit. Říkám to, přestože bych osobně upřednostňoval australskou cestu. Pomalá redukce palných zbraní v populaci nemůže uškodit. I kdyby časem americký arzenál klesl na desetinu, myslím, že na odvrácení nástupu tyranie bude třicet milionů střelných zbraní stačit.

Martin Gilar

Moudrost vědy a sf+f

Nakladatelství Triton právě vydalo knihu *Moudrost vědy v citátech*. S některými už jste se na stránkách *Interkomu* setkali v *Třeštěních*, další vás nejspíš čekají. Dnes jsem z knihy vybral výroky, jejichž autory jsou autoři sci-fi a fantasy. Některý pobaví, jiný poučí, další si třeba zaslouží i kratičké zamýšlení, kdoví?

Jak jinak, nejmíc samozřejmě bodoval Arthur C. Clarke...

„Věda je zdravý rozum aplikovaný na důkazy.“ (Terry Pratchett)

„Věda rozhodně nehlásá, že by dělala všechno správně, ale má skvělé způsoby, jak zjistit, co všechno je špatně.“ (Terry Pratchett)

„Mezi vědou a zdravým rozumem je spojení, ale nepřímé. Věda je jako třetí sestřička zdravého rozumu z druhého kolena. Zdravý rozum nám říká, jak vesmír vypadá pro tvory našich rozměrů, zvyků a dispozic. Například, zdravý rozum nám říká, že Země je placatá.“ (Terry Pratchett)

„Ještě jsem se nesetkal s problémem tak složitým, aby se nestal ještě složitějším, vezmeme-li jej za správný konec.“ (Poul Anderson)

„Nemyslím, že rozum může rozřešit všechno, ale soudím, že myšlení je jediný způsob, jak lze vůbec něco vyřešit.“ (Isaac Asimov)

„Takřka každé stručné vysvětlení chronosynklastického infandibula (vymyšlenost, FH) musí odborníkům na tomto poli jistě připadat jako nestoudnost.“ (Kurt Vonnegut)

„Vysvětlit thaumické štěpení (vymyšlenost, FH) lze jen za předpokladu, že ten, kdo naslouchá, o něm už všechno ví.“ (Terry Pratchett)

„Ten, kdo rozláme věc, aby došel poznání, opustil cestu moudrosti.“ (John R. R. Tolkien)

„Člověk je stvořen k tomu, aby bádál – a jestliže přestaneme objevovat neznámé, přestaneme být lidmi.“ (Arthur C. Clarke)

„Jestli v životě najdete cestu bez překážek, určitě nikam nevede.“ (Arthur C. Clarke)

„Když význačný, avšak postarší vědec konstatuje, že je něco možné, má skoro jistě pravdu. Když konstatuje, že něco je nemožné, velmi pravděpodobně se mýlí.“ (tzv. 1. Clarkeův zákon)

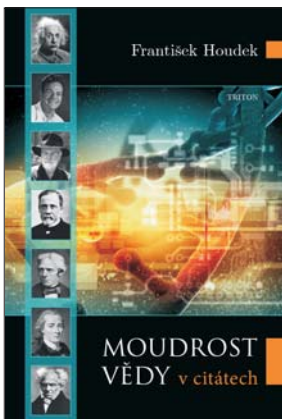
„Jediným způsobem, jak zjistit meze možného, je odvážit se alespoň malý kousek za hranice nemožného.“ (tzv. 2. Clarkeův zákon)

„Dostatečně pokročilá technologie je nerozeznatelná od magie.“ (tzv. 3. Clarkeův zákon)

„Představte si kosmickou loď, která by se v budoucnosti vydala ke vzdálené hvězdě. I kdyby letěla tou nejvyšší rychlostí, jakou jí umožňuje nejmodernější technologie, stále by jí trvalo mnoho set let, než by dorazila ke svému cíli. A než by se tak stalo, předešla by jí rychlejší loď, dílo technologie pozdějších staletí. Mohli bychom tedy říci, že posádka první lodi se na žádnou mezihvězdnou cestu nemusela vůbec vydávat. Podle stejné logiky by se raději neměla namáhat ani druhá loď, protože její posádka je předurčena k tomu, že jednou jen tak zamává svým prapravnukům, kteří kolem prosvítí v plavidle třetí generace...“

(tzv. Clarkeův paradox, vysvětlující, proč přesto do těch nedokonalých předchozích plavidel investovat: Vývoj každé další lodi by nebyl možný bez poznatků z vývoje jejího předchůdce)

František Houdek

Časem s vědou - leden

o velkých činech vědy a techniky

Vědci nezdídká bývají poněkud svérázní. Zvláště matematici. Mezi nimi pak druhem svého podivinství vynikal Pi-erre Fermat.

Narodil se roku 1601 v jihozápadní Francii, kde jeho otec obchodoval s kůžemi. Vystudoval práva v Toulouse, kde se brzo stal mocným úředníkem: odpovídal za styk svého regionu se dvorem, protisměrně pak za místní provádění královských nařízení. Svůj post zastával svědomitě, stejně jako souběžně místo soudce a poslance v oblastním parlamentu. K tomu náruživě holdoval dvěma koníčkům. Jenže: zatímco věhlasu básníka se nikterak nebránil, obcování s královnou věd považoval za svoji soukromou kratochvíli. A tak přestože v hlubokém ústraní tento matematický génius (kolegové mu přezdívali „kníže všech amatérů“) dosahoval pozoruhodných výsledků (kupříkladu dospěl k diferenciálnímu počtu už před Newtonem a Leibnizem), své objevy tvrdošíjně odmítal zveřejnit. Jen občas několika kolegům písemně oznámil svoje nejvýznamnější tvrzení. Nikdy k nim ale nepřidal důkazy, ty prý si může odvodit každý sám... Šlo však o problémy tak složité, že si na nich i zkušení početníci (i Descartes) vylámali zuby. Přitom z kontextu dopisů bylo zřejmé, že Fermat ty důkazy má! „I kdyby cokoli z mé práce stálo za zveřejnění, nechci, aby se v souvislosti s tím objevilo mé jméno,“ odpověděl Pascalovi, který ho prosil, ať svoje výsledky zveřejňuje úplně.

Někdy v roce 1637, inspirován Pythagorovou větou, napsal na okraj své jediné učebnice matematiky – osmnácti staré Diofantovy *Aritmetiky* – toto tvrzení, tzv. *Fermatovu větu*: „Nelze napsat třetí mocninu jako součet dvou třetích mocnin, čtvrtou mocninu jako součet dvou čtvrtých mocnin, či obecně žádné číslo, které samo je mocninou větší než druhou, nelze napsat jako součet dvou stejných mocnin.“ Po svém (zlo)zvyku připojil: „Mám skutečně nádherný důkaz tohoto tvrzení, avšak tento okraj je příliš úzký na to, abych jej zde uvedl.“

Pierre Fermat zemřel 12. ledna 1665 a ve svých poznámkách matematickým odkázal řadu obtížných úkolů. Se všemi si časem poradili; bezkonkurenčně nejdéle odolávala Fermatova věta. Tu dokázal až roku 1994 britský matematik Andrew Wiles. Jeho důkaz jednořádkového tvrzení, získaný za pomoci početné mašinerie moderní matematiky, čítá dvě stě stran a obsahuje řadu originálních poddůkazů i z některých za Fermata neexistujících specializací.

Druhý příběh této vzpomínky se odehrál ve stejné zemi. Rok po Fermatově smrti vznikla jedna z nejstarších stálých přírodovědeckých institucí světa, francouzská Akademie věd. Velmi dlouho (ostatně jako celá věda) představovala ryze mužský svět; žena do ní byla poprvé navržena roku 1911. Tra-duje se, že v den volby (23. ledna) předsedající při svém příchodu do sálu nahlas k dveřníkovvi pronesl: „Vpusťte každého, kromě žen!“ A tak Marie Curieová, jakkoli už měla Nobelovu cenu, neprošla o jediný hlas; zvolen byl fyzik Édouard Branly. Ironií osudu v témže roce 1911 madame Curie jela do Stockholmu podruhé (jako vůbec první z několika málo případů dodnes známých). O generaci později neuspěla i její dcera Irena Joliotová, rovněž nobelistka.

Francouzští učenci si pleťli Akademii věd s pisoáry ve Zvonokosech dost dlouho; ještě v roce 1979 „nepustili“ excelentní bioložku Marianne Grunberg-Manago. (Ta v roce 1955 objevila polynukleotidfosforylázu, první známý enzym polymerující nukleotidy na makromolekuly DNA a RNA, za což dostal Nobelovu cenu její tehdejší šéf Severo Ochoa.)

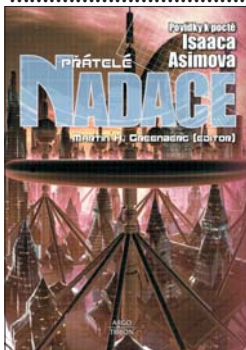
Genderový průlom ve francouzské AV přichází až 7. ledna 1980 volbou šestapadesátileté matematicky Yvonne Choquet-Bruhat.

Obecně vzato, z hlediska kariéry ženy čelí nejméně trojí diskriminaci: 1. jsou evolučně ustrojeny méně soutěživě než muži; 2. jsou bytostněji spjatý s chodem rodiny; 3. od samého počátku svého vzestupu se potýkají s přesilou mužů.

Přitom nároky na vedení se v dnešní společnosti mění; chruďošivost (Libušin soud, Chruďoš a Šťáhlav,

„Běda mužům...“, vzpomínáte na svá škamna?) se stává kontraproduktivní. V tzv. vyspělém světě se vedle boje a vítězství/prohry stále víc uplatňuje jednání a konsensus, vedle starého dobrého adrenalinu se prosazuje oxytocin. Bez žen „nahore“ (v takovém množství, aby se jako solitérky nemusely přizpůsobovat mužům, ale mohly zůstat samy sebou) a jejich schopnosti dohlédnout i do podzámčí problémů vůdcové všech úrovní hůř chápou, že spolupráce je nejen přijatelná, ale i užitečná, nedejbože žádoucí.

František Houdek

Prátele Nadace

K počtě Isaaca Asimova napsalo sedmáct významných spisovatelů další povídky do jedné z nejslavnějších ság science fiction dvacátého století. Vedle nich v knize najdete i vzpomínky přátel, rodiny a kolegů spisovatelů na život a dílo Isaaca Asimova. *Argo/Triton, 2015, 512 str.*

Sokratův omyl

Třeštění letitého popularizátora 34

Nedávno tady měl Martin Gilar zajímavé povídání o americkém vánočním cukroví (IK 8-9/2014, str. 23), které mě (spolu s právě odžitými Vánoce) přivedlo k úvaze, proč se cukr tak snadno stal bičem.

Oblibu sladké chuti máme geneticky zafixovanou; zatímco hořkost našim sběračským prapředkům signalizovala jedovatost, kyselá potrava byla nezralá či nakvašená a slano znamenalo přítomnost anorganických solí, sladko slibovalo nezávadnost, spojenou navíc se zdrojem energie. Postupně se tak stalo symbolem dostatku, příslibem síly. (Nu, a jelikož výrazně sladké je i mateřské mléko, nabízí se interpretace, že zvýšená chuť na sladké může být až nevědomým příznakem chybějící lásky a bezpečí...)

Až v posledních letech se přišlo na to, že nadbytek cukru (včetně módní „neškodné“ fruktózy) se v těle přeměňuje v tuk a způsobuje obezitu i vysokou hladinu „zlého“ cholesterolu o nízké hustotě. Navíc cukr proniká i tam, kde bychom ho ještě včera nečekali: do pečiva, uzenin, mléčných výrobků, instantních nápojů, kečupů, omáček, čipsů, konzerv... A aby toho nebylo dost, nedávno se ukázalo, že cukr funguje v mozku podobně jako kokain; způsobuje u řady lidí závislost a nezvladatelnou potřebu stále větších dávek, naopak po jeho vysazení se dostávají abstinční příznaky.

To všechno tedy víme – přesto cukrujeme dál... S paradoxem tohoto druhu se vědy o člověku potýkají už hodně dlouho.

Zakladatel západní filosofie Sokrates byl přesvědčen, že ctnost se získává věděním. Že lidé jednají špatně pouze z hlouposti. Že poznání samo o sobě postačí k tomu, aby se člověk stal lepším, něžku-li dokonalým.

Sokratův intelektuální optimismus vydržel tisíc let, než přišel Aurelius Augustinus. Tento pozdější svatý poukázal na známou skutečnost, že člověk vždycky nedělá jen to, co je správné. Vyložil to v intencích svých znalostí a přesvědčení – člověk je zatížen dědičným hříchem. Jak známo, toto břímě si Adam vykoledoval za to, že navzdory zákazu pojedl jablko ze stromu poznání, a úradkem Božím je předává i všem svým dalším potomkům, takže tito klidně lžou, kradou, plivají na zem apod. Prostě „nemůžou si pomoci“.

Za další více než tisíciletí se k Sokratovi vrátili francouzští racionalisté názorem, že lidský rozum nakonec přece zvítězí a že věda jednou vše vyřeší.

Sto let po zrodu tohoto osvícenského bludu Charles Darwin prohlásil, že člověk je synem živočišné říše, kterému v bezpečí generací vypěstované sobectví a bezohlednost umožnily přežít ostrou soutěž o přežití a rozmnožení. Darwinovy dědičné

evoluční adaptace tak ve svých projevech splynuly s Augustinovými dědičnými hříchy.

Hřebíček do rakve rozumářů pak na prahu 20. století zaražil Sigmund Freud, podle něhož pán tvorstva je otrokem svých pudů, instinktů, emocí (a navíc především sexuálních, dokonce už od dětství!)

Ale zpět – co tedy s cukrem?

Cesta první – sokratovská: Spolehnout se, že znalosti plodí správné jednání a že člověk je od přírody schopen být „hodný“. Jak to dopadlo, jsme v minulosti poznali na vlastní kůži – z proponovaných utopií se vesměs staly dystopie.

Cesta druhá – darwinovská: Spolehnout se na přírodu. A sledovat, jak se naše populace hromadně dopouští morálního hazardu (v iluzi, že zrovna mně se statistika vyhne; že stále vyspělejší medicína se jenom třese na to, aby zrovna mně za každou cenu pomohla).

Cesta třetí – směs obou předchozích přístupů. Zřejmě jediná možná (navzdory názorům všelikých klapkookých mozkomorů, že třetích cest není; jsou, a většinou nejschůdnější).

Konkrétně: Prohibice se v dějinách neosvědčila tolikrát, že nepřipadá v úvahu. V Dánsku nedávno zkusili zavést daň z cukru, a když se jeho spotřeba nesnížila, po roce ji zrušili. Ve světě se uvažuje o snížení přípustných koncentrací (jako u tvrdých alkoholů), o zavedení varovných upozornění (po vzoru cigaret), diskutují se různé varianty diskriminace cukru (třeba zákaz automatů na sladké nápoje ve školách). Šanci by mohly mít masivní globální osvěta a rozvíjení sebekontroly od útlého věku spolu s kombinací vyšší daně z cukru a (ze získaných peněz) dotace zdraví neohrožujících přírodních sladidel (stévie sladká, sirup z jakonu, sirup z agáve atd.).

Jenže: Opravdu máme vůli i moc tyto nadějně kompromisy realizovat? Všichni přece máme nějaké hluboce osobní motivy – od nutkání zákazníků mlsat po neméně iracionální hamižnost cukrobaronů! V celém světě stačí pár výjimek a bude se dovážet, bude se pašovat...

František Houdek

.....
Horší než vraždy [v Charlie Hebdo] je tvrzení, že s islámem nesouvisí

„Žádné činy extrémistů ani z jedné, ani z druhé strany nás nezastaví v našem úsilí hlásat pravdu,“ říkají čeští muslimové. Pozoruhodné. Teroristé zaštiťující se Alláhem a Prorokem vyvraždí redakci časopisu, leč muslimové hovoří o „extremistech z jedné i druhé strany“, jako by šlo o ekvivalenci. (...) Argumenty o morální ekvivalenci, „na obou stranách konfliktu“ či „spirále násilí“ známe od Palestinců na adresu Izraele. Jak nyní zjišťujeme, začínají se přesouvat i do Evropy. **Zbyněk Petráček**

Časem s vědou - únor

● velkých činech vědy a techniky

Poznávat Stvořitele skrze jeho dílo

V roce 1843 získal augustiniánský klášter sv. Tomáše v Brně novou akvizici: jednadvacetiletého Johanna Mendela. „Uchazeč je vhodný pro exaktní bádání přírodovědného směru,“ stálo v doporučení jeho profesora fyziky na Filosofickém ústavu v Olomouci, kde se Johann připravoval na studia bohoslovectví (a kde se coby slezský Němec teprve začal učit česky). Po čtyřletém noviciátu byl přijat do řádu pod jménem Gregor.

V čele kláštera stál mimořádně osvícený, s hospodářskou praxí spjatý muž jménem Cyril Napp. Morava byla tehdy (vedle Británie) šlechtitelskou velmocí, ovce vyvážela až do Austrálie, o Brně se psalo jako o moravském Manchesteru... Opat Napp bratru Gregorovi uložil zkoumat, jak se dědí vlastností révy, ovoce a dalších plodin.

Mendel se tedy pustil do práce. Mimo jiné přitom vyšel z již známých empirických zkušeností při umělém opylování květin k získání nových barevných odrůd, kdy se v dalších pokoleních občas vracely zdánlivě vymizelé původní formy. Jako pokusnou rostlinu si zvolil hrách. Jeho odrůdy se totiž daly snadno rozlišit podle zřetelných vnějších znaků – a navíc se přebytná semena dala zužitkovat v klášterní kuchyni.

Experimentovat začal v roce 1856. Napřed si podle znaků oddělil různé čisté linie hrachů. Znaků k porovnání si vybral sedm, od tvaru a barvy semen přes postavení květů až třeba k délce stonku, na které ukážeme jeho postup. Aby vyloučil samoopylení, odstranil prašníky nižšího druhu (22 cm) a oplodnil ho pylem z vyššího (38 cm). Květy pak chránil před vlivem dalších pylů papírovými kornoutky nebo gázovými sáčky. Získané lusky zasadil a dostal rostliny vyššího typu. Na vzniklé „proč?“ si odpověděl asi takto: Vlastnost výšky je určena „částicí“, kterou nazval *element dědičnosti*. Každý rodič přispěje potomkovi jednou. Z páru těchto neshodných znaků je však jeden „silnější“ (Mendel ho nazval dominantní), druhý „slabší“ (recesivní).

Pro vznik další generace pak Mendel tyto „děti“ oplodnil jejich vlastním pylem. Pokud by jeho vysvětlení platilo, musí každé dítě obsahovat jednu dominantní a jednu recesivní vlohu. Podle zákonů matematické statistiky by se pak při každém oplození dětí měly z jedné čtvrtiny setkat dvě recesivní vlohy, z další čtvrtiny dvě dominantní, a ze dvou čtvrtin dominantní s recesivní. Z každých čtyř vnuků by tedy (při velkém, statistickém počtu pokusů) měl být jeden nízký a tři vysoké. Stalo se!

Za sedm let Mendelovi prošlo rukama 2 700 rostlin hrachu

34 odrůd. (Vedle toho celou dobu vyučoval fyziku a přírodopis na brněnské reálce.) Poté, co své hrášky všelijak pokřivil a pravděpodobnostně-statisticky perlustroval, rozhodl s výsledky svých pokusů vyjít na světlo svého Pána: **8. února a 8. března 1865** o nich přednášel v brněnském Přírodovědném spolku, jehož byl členem.

Přítomní ho vyslechli se zájmem, ale bez hlubšího porozumění. O obou přednáškách informovaly brněnské německé noviny. Rok nato práce vyšla tiskem ve sborníku Spolku (pod názvem *Versuche über Pflanzenhybriden* – Pokusy s rostlinnými hybridy) a byla rozeslána do 134 vědeckých institucí Evropy. Jenže biologický svět právě jásal nad evoluční teorií a naprosto mu uniklo, že Mendel právě poodhalil mechanismus, jakým se darwinovský vývoj druhů realizuje!

Roku 1868 byl Mendel zvolen opatem kláštera a na další výzkum neměl čas ani pomyslení. Umírá počátkem roku 1884, na smrtelném loži údajně prohlašuje: „Mně stačí, že má myšlenka je osvobozena. Nezáleží na tom, aby ji slyšeli mnozí. I kdyby se nám zdálo, že byla větrem odváta, bude žít, byla-li jednou vyslovena, a odůvodněna náplní skutečnosti, musí žít a být věčnou jako naše duše.“

Dlouho se zdálo, že jeho nejvýznamnějším činem pro historii bylo jmenování devatenáctiletého Leoše Janáčka z chrámové pěvecké školy vedoucím brněnského kúru. Až v roce 1900 hned čtyři botanici v souvislosti s vlastním výzkumem Mendelovu práci objevili a volky nevolky zpopularizovali (raději slávu dávno mrtvému, než žijícímu kolegovi), jakož i zformulovali jeho zákony dědičnosti do dnešní podoby.

Přes různé pochyby, ataky a hnidopitvy Mendelova práce obstála v čase. A my můžeme jen žasnout nad tím průnikem teorie a praxe, hypotézy a experimentu; nad spojením fyzické dířiny, vědecké fantazie a trpělivosti, nad odbornou všestranností (kdo z biologů tehdy disponoval fyzikálním myšlením, kdo ovládal vyšší matematiku?), nad odvahou spatřovat v dosud zcela neznámém a stále ještě dost tabuizovaném procesu plození jednotlivé tahy *elementů dědičnosti* (ano, genů) a zacházet s nimi jako se stavebními kostkami! Nabízí se fyzikální obdoba: rozkouskování elektromagnetického záření a vlastně i veškerých dějů v přírodě na pohyby elementárních kvant energie. V tomto směru je Mendel roven Planckovi, Einsteinovi a Bohroví dohromady. Johannesi se svými zákony oběhu planet, odpusť, ale právě Johannův objev základních zákonů genetiky je největším přírodovědeckým výsledkem zrozeným na půdě českých zemí!

František Houdek

Skleněný strop rodu Homo Třeštění letitého popularizátora 35

V současném světě se jaksi automaticky předpokládá, že pokud něco jako lidstvo nedokážeme, tak proto, že na to nejedeme dost dobře. Jinak řečeno, že potenciál druhu *Homo sapiens* je teoreticky nekonečný, jen mít dost času a prostředků. Jenže co když to tak není? Co když hlavní problém nespočívá v tom, že na to jdeme špatně? Co když na to jednoduše nestačíme? Ani teoreticky?

Položme si otázku, kterou se výzkumníci člověka moří už staletí: nakolik se na utváření člověka podílí kombinace genů při narození (příroda, „nátura“, geny, dědictví slepého přírodního výběru) a nakolik prostředí a výchova (kultura, memy, dědictví cíleného poznávání od předchozích generací). Nalezený výsledek kolísá podle okolností výzkumu; kultura / nátura = 1:2 až 2:1. Předpokládejme nyní, že existuje jakýsi univerzální poměr k/n lidského rodu a ten že je neměnný (přísně vzato není, to bychom tu nebyli, ale vzhledem k délce lidského života se mění tak pomalu, že v intervalu od pyramid do současnosti ho snad lze považovat za konstantu). Čili tu máme jakousi *civilizační konstantu* člověka, která charakterizuje průměrnou schopnost prosadit poznání do života, naplňovat ideály, i proti vlastnímu naturelu měnit dobrou vůli v čin.

A nyní odněkud z pomyslného bezčasí na obláčku sledujeme pozemský civilizační vývoj. Co uvidíme? Zpočátku zřejmý vzestup. Přebytek místa, dostatek zdrojů; tlak nedostatku, katalyzátor inteligence, nástroje, stroje, přístroje. Následuje známá písnička – odpadu přibývá, prostoru i zdrojů ubývá, požadavky stále početnější populace rostou někam mimo realitu. Výroba se šroubuje vzhůru, vynucuje si bezuzdnou spotřebu. Všechno kolem je složitější, proměnlivější, stísněnější, umělejší. Životní tempo se zrychluje. Zároveň „pokrok“ klade na své uživatele jiné civilizační nároky, stále častěji namířené proti odvěké lidské přirozenosti. Evolučně vyšlechtěné sobectví, dobovačnost, nenasytost, bezohlednost k přírodě, v dlouhých počátcích nepostradatelné k přežití, se stávají brzdou. To kvůli nim si namísto dřívějších ran živlů čím dál víc škod způsobujeme sami. Hříšek k hříšku, na všech zeměpisných souřadnicích, ve všech společenských postaveních, přitom většinou zbytečné, dnes přece už dávno nejde o život, se v miliardách slévají v nepřekonatelnou bariéru; asymptoticky se blížíme hladině (odpovídající velikosti globální civilizační konstanty druhu *Homo sapiens*), v níž se síla přírody v nás vyrovná síle plnit aktuální civilizační závazky. Tento vývojový pat si žádá stále víc všeho na kontrolu a kompenzaci houstnoucích negativních projevů naší nátury. Až nastane situace, kdy přestaneme mít čas, sílu i prostředky na jakýkoli cílevědomý a systematický postup vpřed, na vytváření čehokoli nového; jenom se stále zoufaleji snažíme alespoň

uchovat dosažené (výjimky, třeba základní výzkum, budou uměle udržovány za účelem iluze, že všechno je tak, jak má být). Naše strategie rozvoje, lze-li ji tak ještě nazývat, je stále defenzivnější, namísto koncepčního investování jen zaplácáváme nejpálčivější dluhy tím, že si půjčujeme odjinud; zároveň takřka neustále hasíme nějaké dílčí kolapsy a jsme rádi, že se nám daří zachránit alespoň zbytky. Ocítáme se ve světě (který jsme sami vytvořili), kde veškerý svůj fištrón jsme nuceni uplatňovat na pouhé udržení lidského světa v chodu. (Nabízí se fyzikální podobenství: blízko rychlosti světla každé další zrychlení vyžaduje spoustu energie, v posledku nekonečně mnoho.)

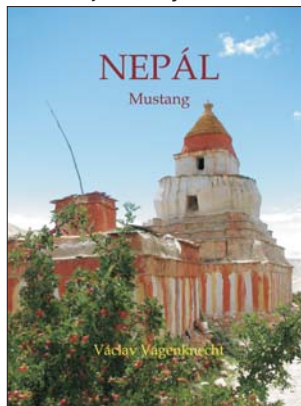
A tak pracujeme-budujeme-vyrábíme-kupujeme-vyhazujeme, leštíme klíky-mydlíme schody, množíme se (stále obtížněji) i bavíme (stále nenáročněji), ale reálný pozitivní vývoj člověka se zastaví. Přestože teoreticky naše ambice sahají ke hvězdám (a my ty ambice vidíme!), prakticky se někde na půli cesty zahltíme sami sebou.

Lze tedy říci, že osud společností je dán jejich civilizační konstantou (podobně jako základní fyzikální konstanty určují parametry hmotného světa). Čím je poměr k/n vyšší, čím víc se kultura dokáže uplatnit proti nátuře, vědomí proti nevědomí, acetylcholin proti adrenalinu, tím výš leží civilizační strop inteligentního druhu. (Upřímně řečeno, mě by na případných mimozemšťanech ani tolik nezajímalo, jestli jsou malí zelení, aerobní nebo třeba křemíkoví, dokonce ani jejich IQ, ale jaké mají k/n.)

Tak jsme se tu prouvažovali až k možnosti, že řada problémů lidské civilizace nemusí mít rozumné a zároveň schůdné řešení. Náš rozum, jakkoli platonicky úžasný, na to není dost silný.

František Houdek

.....
Nechal jsem si vytisknout cestopis z loňské cesty do Nepálu –

náplní knihy je trek v oblasti Mustang. Pro zájemce uvádím, že knihu nabízím za 120 Kč, dodání atd. záleží na domluvě. Kniha má 126 stran, formát A5, vedle textu obsahuje přes 140 čb obrázků a v příloze 11 barevných obrázků. Kromě Mustangu zmíním i Káthmándú, neb do jiného města se v Nepálu nelétá, dále Pokharu a přejezd ke zmiňované oblasti.

Vášek Vágenknecht

Birdman. O muži, který nechtěl jít cestou toho nejmenšího odporu

Hrdinou Oscarového favorita *Birdman* je nadaný herec, který má i finanční úspěch díky tzv. pláštěnkové roli. Hrál komiksového hrdinu Birdmana, klasické role například v *Macbethovi* by mu takovou popularitu nikdy nepřinesly, to je prostě fakt.

Není sám, kdo udělal uprostřed kalifornské továrny na sny podobný objev. Celá defilé jeho kolegů houfně přijímají role superbytostí v infantilních pohádkách a získávají slávu i pytle dolarů. A přece mnozí nemají ani čtvrtinu „Birdmanova“ talentu.

Zábavné je, že film nekamufluje a vidíme v něm skutečné americké herce, třeba Dawney Juniora, jako představitele komiksových figur. A ostatně i představitel „Birdmana“ Michael Keaton představuje fakticky sám sebe, neboť jeho kariéra se té „Birdmanově“ podobá. Jak? Také Keaton je extrémně nadaný, také on se nebál v reálném Hollywoodu vzít „pláštěnkovou roli“, a to Batmana, také on se díky ní stal slavnějším, také on v té roli ovšem odmítl pokračovat, a to před třetím pokračováním série, a tedy stejně jako „Birdman“. A také on... Ale vraťme se do fiktivního světa.

„Birdman“ dosáhl popularity, vydělal a... Jiným by to stačilo, ale ne jemu. On se touží etablovat i jako „umělec“, jako kdosi uznávaný také užší vrstvou... řekněme intelektuálů. A chce i uznání kritiky, a tak se přesune napříč Spojenými státy do New Yorku a jako samozvaný režisér, ale i herec, tu chce inscenovat milostný příběh dle povídek Raymonda Carvera. Ne jen proto, že Carver beze sporu symbolizuje jeden z vrcholů literárních kvalit, ale také z toho důvodu, že se kdysi setkali. Carver navštívil představení, ve kterém hrál ještě mladý „Birdman“ dřív, než se stal popkulturním Birdmanem, a na ubrousek napsal pochvalu, kterou „Birdman“ dodnes nosí v západní. Ano, ano, možná že pan Carver napsal vzkaz na ubrousku opilý, ale... Ale to přece nemění nic na tom, že mohla být jeho chvála oprávněná. Ne? A v rámci díky Raymondu Carverovi i vzpomínky na ono setkání teď „Birdman“ jako umanutý tyran připravuje inscenaci *O čem mluvíme, když mluvíme o lásce*. A to, o čem při oné nelehké práci rozhoduje, jsou ovšem i jeho herečtí kolegové, které nemilosrdně „likviduje“, pokud mu jeho životní dílo kazí.

Pokud se nyní domníváte, že už prozrazují příliš, jste na omylu: v tomhle momentě film teprve začíná. Anebo – a přesněji řečeno – scénou, v níž Keaton levituje, aby jím ztvárněný „Birdman“ projevil během následujících dějů ještě mnohokrát telekinetické schopnosti, což je šanci pro trikaře, kteří v rámci scénáře fakticky navazují na základní linii filmu *Tajný život Waltera Mittyho*. I „Birdman“ totiž o levitování, manipulaci nábytkem a o likvidování žárovek jen sní, což film podle mě jednoznačně zdůrazňuje kupříkladu scénou ničení zařízení pokoje. A ne? Vidíme nejprve mystickou, krajně působivou fikci jako z *Carrie* nebo *Matildy*, ale jakmile se kamera stane očima „Birdmanova“ kolegy, zjistíme, že muselo jít skutečně jen o fikci, tu v „Birdmanově“ hlavě.

V jiné sekvenci se pro změnu zdá, že Keaton létal – podob-

ně jako Birdman – nad městem. Ale těžko by za ním asi pak vyběhl z taxíku šofér kvůli neplacení, že! Uznávám i tak, že s mou interpretací lze polemizovat, a to třeba i vzhledem k pointě filmu, kterou nebudu prozrazovat.

Každý hollywoodský film ovšem musí obsahovat i pár *spektakulárních* klíčových scén a těmi je zde vedle trikových sekvencí běh ve spodcích okolo divadla a scény s pistolí jako s rekvizitou. První z momentů je přitom až kouzelně paradoxní, neboť „Birdman“ si svým sólovým oběhem (vlastně měl být asi nahý, ale od toho snímek upustil) fakticky dobude popularitu původními popovými prostředky a lidé v ulicích i později u počítačů mají pochopitelně za to, že běžel s tím plánem, byť šlo jednoznačně o souhrn náhod alias jednu cigaretu a jednu zabouchnuté zadní dveře.

Co se pak týče opakované scény se sebevraždou na jevišti, místo jejího marného rozebírání upozorním radši na ten kuriózní detail, že se „Birdman“ po onom neúspěchu vizuálně a symbolicky nestává (i když jenom na okamžik) ničím víc než jen další z provařených hollywoodských figur, byť tentokrát s pláštěnkou, a to Hannibalem Lecterem, což se navíc stává i další aluzí na kariéru samotného Keatona, který sice tuto legendární roli osudově neodmítl – na rozdíl od Gena Hackmana, jakýsi její pandám však vytvořil minimálně ve filmu *Hranice zoufalství*.

Ale to už hledám přílišné nuance a vcelku nelze než zavěstit, že tento film po právu získá řadu Oscarů, a to jak za herecké výkony, tak i za hudbu anebo střih, byť ten je otázkou. Zdálnivě nekonečné záběry jsou totiž „lepeny“ digitálně.

Je lépe žít si nad poměry díky tomu, že jste se nechali Hollywoodem přemluvit pro role v pláštěnkách? Anebo má smysl intelektuální divadelní hra, „o životě“ jen pro vrstvu několika tisíc lidí? A není nakonec lépe „sofistikovaně“ oslovit celé ty miliony diváků skrze Carvera předělaného v komiks? Kde končí vstřícnost k diváckému očekávání mas a kde začíná zrada na vlastním talentu, který nám možná udělil Bůh a o který se s Pánem Bohem sváří Satan? Takle dilemata film odkrývá, správně na ně neposkytuje jednoznačné odpovědi, a pokud má vůbec smysl hledat výhrady, připomněl bych pozapomenutý snímek *Neviditelný na útěku* s Chevy Chasem. Proč? Jeho předlohou je román *Deník neviditelného* a je to o muži tak nevýrazném, že po svém zmizení uspěl víc. Jenže režisér Carpenter tenkrát obsadil do titulní role právě pana Chase, který nevýrazný nebyl. I Keaton je výrazný a celebrita, a pokud snad tedy bylo záměrem tvůrců ukázat zapomínanou už hvězdu, nemohlo to vyjít. Já sám však chápu *Birdmana* jako příběh hvězdy stále ještě značně zářící, která jen chce vybočit z kolejí a využít onu slávu pro něco „lepšího“. Zda na to má – a zda to „lepší“ má smysl?

To si opět musíme odpovědět sami. Stejně jako to, zda jsou lepší „ty lepší“ filmy Woody Allena, anebo tahle jejich „birdmaní“ transformace.

Ivo Fencel

Sci-fi klub ANDROMEDA Plzeň vyhlašuje jubilejní
**26. ročník literární
soutěže o Stríbrně-
lesklý halmochron**

Soutěžní podmínky:

- Zasláné práce musí být v žánru SCI-FI. Upřednostňujeme hlavně povídky na téma cestování časem.
- Rozsah povídky je omezen na 40 normostran nebo maximálně na TŘI povídky, jejichž součet nepřesáhne 40 normostran.

NORMOSTRANA – stránka, která obsahuje 30 řádků o 60-ti znacích s řádkováním 1,5 – to značí 1800 znaků na stránku včetně mezer. Jednoduchým výpočtem lze zjistit, že rozsah povídky(dek) by neměl přesahovat 72000 znaků. Elektronicky zasláné povídky není nutné formátovat na normostránkový vzhled.

- Soutěž je NEANONYMNÍ – tzn. příspěvky by měly mít v hlavníce jméno autora či alias, pod kterým mají být uváděny. Texty musí být zaslány e-mailem nebo na CD/DVD, napsané v běžném textovém editoru (Word, OpenOffice Writer apod.) nebo dodány ve třech exemplářích, psané strojem nebo vytištěné na kvalitní tiskárně. Texty dodané v elektronické podobě mají větší šanci na zveřejnění ve sborníku a není je nutné zasílat v papírové formě. Soubory by neměly obsahovat viry známého či neznámého původu. NEZAPOMÍNEJTE NA ZPÁTEČNÍ ADRESU!

- Nevyžádané písemné příspěvky se nevracejí.
- SFK ANDROMEDA si vyhrazuje právo na uveřejnění ve svém klubovém fanzinu.
- Prosíme autory, kteří nesouhlasí se zveřejněním svého příspěvku na Internetu, necht' nás na to laskavě upozornit.

- **Uzávěrka soutěže je dne 30. dubna 2015.**

- Vyhlášení výsledků proběhne během září 2015
- Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu: endymion@email.cz, kde získáte i další informace
- Písemné práce zasílejte na adresu: Petr Kaufner; Kralovická 41; 323 32 PLZEŇ
- Pořadatelé se zavazují, že osobní údaje účastníků soutěže neposkytnou žádné třetí osobě a využijí je pouze pro komunikaci s autory prací.

Academia Film Olomouc

Jubilejní ročník Academia Film Olomouc se uskuteční 14.-19. dubna a jeho ústřední programová sekce ponese tentokrát název „Zánik a počátek“ a má tyto jevy zachytit ve všech podobách: od vzniku vesmíru přes zrození moderního člověka po zářivý vzestup a strmý pád celých kultur.

Na výroční 50. ročník Academia film Olomouc by měl přijet biolog-ateista Richard Dawkins, mimo jiné autor knihy Boží blud... Navíc se po roce vrátí na AFO fyzik, kosmolog a také ateista Lawrence W. Krauss a dokonce uvede dva startrekovské filmy Khanova pomsta a Do temnoty, protože se podílel na TV pořadech Věda ve Star Treku...

A co více... téma AFO je také velmi zajímavé... i host egyptolog Miroslav Bárta, Pavel Pavel a tvůrce TV seriálu Vikingové Einar Selvik...

Pavel Konečný

Více třeba na technet.idnes.cz/afo-richard-dawkins-olomouc-dpg/veda.aspx?c=A150217_094011_veda_mla

NON FICTION

Leonid Křížek

Historie evropských duelů a šermu

svazek III – od duelového ke sportovnímu kolbišti

Duelový opus završen!

Již loni na podzim se Leonidu Křížkovi podařilo dovršit třísvazkové dílo o dějinách evropských duelů a šermu. Pod třetím dílem s názvem *Historie evropských duelů a šermu, svazek III, od duelového ke sportovnímu kolbišti* je podepsán jen on sám, neboť mu byla problematika tohoto dílu s důrazem na sportovní šerm asi bližší než spoluautorovi dvou předchozích svazků, historiku Jiřímu Kovaříkovi. I tato kniha je krásně graficky provedena a překypuje ilustracemi, v tomto případě i množstvím fotografií. První oddíl „Čepel i kule“ má značný romantický náboj a je oživen vzpomínkami nejlepších šermířů a pověstných duelantů 19. století, druhý oddíl „Šerm mezi duelem a sportem“ je kromě jiného věnován šermířským školám a organizacím, včetně známého buršáckého menzurního šermu, a v třetím oddíle „Poslední duely“ se celá epocha tohoto kavalířského způsobu řešení osobních sporů uzavírá. Čtvrtý a poslední oddíl je pak věnován sportovnímu šermu, kde čtenáře určitě zaujme kapitola o šermu olympijském a o historii tohoto sportu v českých zemích. Nechybí ani oddíl o divadelním a filmovém šermu a III. díl uzavírá jmenný rejstřík všech tří svazků.

Trojdielná historie duelů a šermu autorů Jiřího Kovaříka a Leonida Křížka, potažmo Leonida Křížka samotného, nemá v české literatuře žádného předchůdce a jde vpravdě o dílo průkopnické, na něž se budou muset všichni budoucí čeští autoři v této oblasti odkazovat.

František Novotný

Leonid Křížek, Historie evropských duelů a šermu, svazek III, od duelového ke sportovnímu kolbišti, Mladá fronta, Elka Press 2014

